

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXII.

CELOVEC, PETEK, 4. NOVEMBER 1977

ŠTEV. 44 (1838)

Šestdesetletnica oktobrske revolucije

Ko se v teh dneh po vsem svetu spominjamo zmagovite oktobrske revolucije, izbojevano v Sovjetski zvezi pred šestdesetimi leti, ni in ne more biti človeka, ki bi si upal zanikati ogromen pomen, ki ga ima zmaga prve socialistične revolucije ne le za narode Sovjetske zveze in drugih socialističnih držav, marveč za vse človeštvo. Oktobrska revolucija — to je bilo tistih „deset dni, ki so pretresli svet“ — je namreč oznanila novo razdobje v zgodovini človeštva: z njo so se preoblikovala vsa mednarodna razmerja in so se okrepile ter dalje krepile sile družbenega napredka v svetu.

Danes, po šestih desetletjih, se pogosto zastavlja vprašanje, v čem je najpomembnejše izročilo „velikega Oktobra“. Nedvomno v zgovornem dokazu, da je marksizem živa misel, ki jo je mogoče uresničevati v praksi. Z oktobrsko revolucijo je nastala prva in za dolgo edina socialistična država, zato je tudi tako mogočno odmevala po vsem svetu. Dolgo je bila edina izkušnja, edini zgled, kako sta za graditev socializma neogibno potrebna dva pogoja — ukinitvev kapitalistične lastnine in temeljna sprememba socialnega nosilca oblasti. V tem smislu je po vsem svetu spodbujala revolucionarni boj delavskih in kmečkih množic proti kapitalističnemu izkoriščanju — za družbo novih, višjih možnosti.

Ze od vsega začetka pa se je tudi pokazalo, da imajo revolucije sicer nekatere skupne značilnosti, toda tudi veliko posebnosti. Ze Lenin je bil proti dogmi o eni sami poti v socializem. Menil je, da je v nerazvitih državah razmeroma lažje izpeljati revolucijo, je pa zato v njih mnogo težje utrjevati nove družbene odnose — in narobe, da bo v razvitih kapitalističnih državah težje izvesti revolucijo, zato pa bo v razmerah visoko razvitih proizvodnih sil, kulture in demokratične tradicije lažje graditi socializem.

Razvoj v svetu je to misel povsem potrdil. Največji pouk, ki ga daje zgodovina, je torej ta, da se oktobrska revolucija ni in se tudi ne bo ponavljala, da ne gre za nove izdaje Oktobra, za nekak svetovni Oktober, ampak je ustvarila razmere, da bo ostalo človeštvo šlo drugače — vsak narod in vsaka država na svoj lasten način po poti v socializem. Mor-da je v tem oziru najbolj značilen primer Jugoslavije: jugoslovanska revolucija je potekala v posebnih razmerah narodnoosvobodilnega boja, množičnega patriotskega gibanja, ki je imelo poleg nacionalnih tudi razredne, socialne, ekonomske, politične, ideološke, kulturne in druge sestavine.

Ta „jugoslovanska pot“ v socializmu pa je privedla tudi do pomembnega preobrata v mednarodnem delavskem gibanju. Ker se v svojem bistvu ni ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila deležna ostre kritike in je naletela na huđe ovire; prav ti pojavi pa so sprožili širok proces korenite revizije celotnega spleta ideoloških postavk in odnosov v mednarodnem delavskem gibanju in posebej tudi odnosov med socialističnimi državami. Pogum, vreden zglede oktobrske revolucije, je dobil posnemalce in danes se napredne, socialistične sile v raznih predelih sveta zgledujejo po Jugoslaviji, ko si v lastnih razmerah utirajo pot v socializem, ko gradijo temelje pravičnega družbenega reda, ko oblikujejo mednarodne odnose na osnovi enakopravnega sodelovanja in mirnega sožitja.

Jugoslovanska praksa pa je vredna posnemanja tudi še na drugem pod-

OB DRŽAVNEM PRAZNIKU:

Počastili smo spomin padlih borcev za svobodo v borbi proti fašizmu

Tudi letos smo dostojno počastili spomin vseh številnih žrtev, ki jih je zahteval od koroških Slovencev zločinski nacizem s svojim krvavim nasiljem: poklonili smo se padlim partizanskim borcem prav tako kot onim rojakom, ki so trpeli in izkravavali v zaporih, taboriščih in moriških skupaj s pripadniki številnih drugih svobodoljubnih narodov. Predstavniki Zveze koroških partizanov in generalnega konzulata SFRJ v Celovcu so spet na vseh 40 pokopališčih širom Koroške, kjer so partizanska grobišča, položili venice.

Osrednja spominska svečanost je letos bila ob državnem prazniku 26. oktobra na pokopališču v Borovljah, kjer je pokopanih 50 partizanov. Ob spomeniku protifašističnim borcem in žrtvam fašizma je udeležencem svečanosti spregovoril predsednik Zveze koroških partiza-

nov Karel Prušnik-Gašper, ki je naglasil, da se ob dnevu mrtvih po vsem svetu spominjajo umrlih svojcev. Zlasti pa je dan mrtvih tudi dan spomina na padle narodne junake, zato koroški Slovenci še posebno častimo spomin padlih partizanov, ki so v boju proti nacizmu nesebično darovali svoja mlada življenja.

Govornik se je spomnil besed pokojnega dekana Koširja, ki je 1. decembra 1946 ob prekopu partizanov v Borovljah dejal: „Tvegati življenje za svobodo drugih, to je največja žrtev, ki jo more doprnesti zemljan.“ Za današnji praznik Avstrije — je poudaril predsednik ZKP — pa imajo te besede grenek priokus in še toliko pomembnejši smisel, ker koroški Slovenci še vedno živimo v nesvobodi, ker še vedno nimamo pravice do svojega materinega jezika, kajti za določene kroge večno večerajšnjih nacistov in nepoboljšljivih šovinistov že sama dvojezičnost pomeni „izzivanje nemške Koroške“.

Tovariš Prušnik je omenil tudi besede, ki so vklesane v spomenik v Železni Kapli, kjer je pokopanih 120 partizanskih borcev in žrtev nacizma: „Mostovi rasto, iz vseh človeških src se pno in v vsa srca.“ Naj nam globoka človečanska misel teh besed ostane vedno pred očmi, je dejal ker nam bo krepila pogum in samozavest v boju za doseg pravic, ki so nam zajamčene v členu 7 državne pogodbe.

Spominska svečanost ob državnem prazniku je bila tudi na celovškem pokopališču, kjer so zastopniki organizacij avstrijskih borcev za svobodo in žrtev fašizma ter Zveze koroških partizanov položili vence ob spomeniku žrtvam za svobodo Avstrije. Poleg drugih je spregovoril tudi podpredsednik KZ-Verbanda dr. Luka Sienčnik, ki je spomnil na leto 1938, ko smo po nacistični zasedbi zlasti koroški Slovenci z zaskrbljenostjo gledali v bodočnost, saj smo vedeli, da bomo najbolj v napoto nacistom. Ni-

(Dalje na 8. strani)

Mnogo prezgodaj JE IZGOREL SREDI DELA

Tik pred dopolnitvijo svojega 34. leta je za srčno kapjo umrl Mitja Gorjup, glavni urednik in direktor ljubljanskega „Dela“, član predsedstva republiške konference SZDL Slovenije, član CK ZKS in do pred kratkim predsednik novinarjev Jugoslavije, prej pa predsednik Zveze mladine Slovenije.

Nenadna smrt mladega, vsestransko angažiranega družbeno-političnega delavca je globoko odjeknila v vsej slovenski in širši jugoslovanski javnosti. Mi vsi — je v sozalnih brzojavki naglasil predsednik predsedstva SRS Sergej Kraigher — izgubljamo z njim zvestega, življenja in iniciative polnega sodelavca in tovariša, ki se je pogumno spoprijemal s problemi našega časa in jih pomagal reševati z nje-mu lastno neposrednostjo in osebno prizadetostjo.

Ob smrti Mitje Gorjupa je tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem izrazila sožalje, ki se mu pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

ročju doslednega spoštovanja in uresničevanja načel oktobrske revolucije, namreč glede reševanja nacionalnega vprašanja. Internacionalizem je bil že za Lenina neločljivo povezan z nacionalnim vprašanjem, saj so po njem komunisti dolžni bojevati se za svobodo svojega naroda in hkrati za enakopravnost drugih. Spoznanje, da je v socializmu rešitev ne samo za delavski razred in delovno ljudstvo marveč za cele narode, zlasti male, zatirane in neenake v primerjavi z velikimi, večidel izkoriščane in nasilno priključene k tujim državnim skupnostim — to spoznanje pomeni velik dosežek v razvoju družbene misli in hkrati priča o življenjskih sposobnostih socializma kot družbenega reda prihodnosti.

Ob šestdesetletnici oktobrske revolucije pač lahko rečemo, da je Komunistični manifest postal kri in meso življenja sto in sto milijonov ljudi. Socialistične sile mogočno osvajajo svet. Socializem kot teorija in praksa prodira v vse nove dežele; socialistična zavest čedalje bolj prežema sodobno družbo; socialistične sile so dosegle vpliv, kakršnega niso imele nikoli prej. Boj za socializem v svojih raznovrstnih in pogosto protislovnih oblikah dobiva čedalje bolj izrazit pečat svetovnega procesa. Za končno zmago socializma pa je odločilnega pomena sodobna strategija in taktika boja za mir in za poglobljeno demokracijo — to je boj za dosledno uveljavljanje vsebine in načel velikega Oktobra.

Pozno priznanje

Za državni praznik 26. oktobra so na Dunaju in v zveznih deželah številnim avstrijskim državljanom izročili „častno odlikovanje za zasluge za osvoboditev Avstrije“. Na Koroškem, kjer je bilo odlikovanih 76 oseb, je odlikovanja v imenu zveznega predsednika izročil deželni glavar Wagner, ki je ob tej priložnosti naglasil, da je Koroška dala posebno visok prispevek za osvoboditev Avstrije izpod nacizma ter za ustanovitev in razvoj sedanje republike.

S tem je bil uradno priznan tudi prispevek, ki smo ga v boju proti fašizmu z oboroženo borbo in s krvavimi žrtvami dali koroški Slovenci. Kajti med odlikovanimi je tudi večje število naših rojakov, izmed katerih osebno omenjamo le predsednika Zveze koroških partizanov Karla Prušnika-Gašperja in podpredsednika KZ-Verbanda dr. Luko Sienčnika.

V imenu odlikovanih se je zahvalil konzul Peter Griebichler (ki se je med vojno pridružil francoskemu odporniškem gibanju — op. ured.). Spomnil je na grozote fašizma in poudaril potrebo po nadaljnji borbi proti slehernemu oživljanju nacistične miselnosti, kakor je treba gojiti in posredovati naprej tudi brezkompromisen odpor zoper vse ideje, ki nasprotujejo idealom mednarodnega sporazumevanja in človečnosti.

Značilno pa je, da je podelitev odlikovanj potekala takorekoč ob izključitvi javnosti — kakor da bi se sramovali, da so zasluge za osvoboditev Avstrije deležne uradnega priznanja šele zdaj, več kot 32 let po zmagi nad fašizmom; ali da bi bilo neprijetno odlikovati tiste, ki so se borili proti fašizmu in ki so danes že spet izpostavljeni žaljivim napadom in grožnjam. Spominimo se le sramotnih dogodkov lani poleti ob izročitvi jugoslovanskih odklikovanih koroških partizanov: takrat se nihče ni zavel zanje, da bi jih branil pred žaljivimi izpadi starih in novih nacistov. Tudi na to je treba spomniti in to niso ugotovile samo slovenskih partizanov, ampak tudi nemško govorečih antifašistov.

DIE PRASIDENTSCHAFTSKANZLEI

BEURKUNDET HIEMT,

DASS DER BUNDESPRASIDENT DER REPUBLIK OSTERREICH

MIT ENTSCHESSUNG VOM

7. OKTOBER 1977

HERRN

KARL PRUŠNIK

DAS EHKENZEICHEN

FÜR VERDIENSTE UM DIE BEFREIUNG OSTERREICHS

VERLIEHEN HAT.

WIEN, AM 7. OKTOBER 1977

DER KABINETTSDIREKTOR:

Zaščita manjšin

je legitimna skrb mednarodne skupnosti

Na letošnjem 32. zasedanju glavne skupščine OZN so napravili Zdrženi narodi nadaljnji korak naprej v uveljavitvi narodnostnih in etničnih pravic ter k odpravljanju vseh oblik diskriminacije. Sklenjeno je namreč bilo, da bo svetovna organizacija pozvala vse države, naj „v celoti“ upoštevajo mednarodno konvencijo, ki štiti te pravice in določa obveznosti držav. Od vseh držav bo zahtevala, naj posebnemu organu OZN za odpravo rasne diskriminacije redno posredujejo podatke o demografski sestavi svojega prebivalstva. To zahtevo je narekovalo dejstvo, da nekatere države v splošni sliki svojega prebivalstva narodnostnih manjšin ne upoštevajo. Omenjeni organ OZN pa je bil tudi pooblaščen, da od držav zahteva podatke o tem, kaj so ukrenile za krepitev razumevanja, tolerance in prijateljstva med narodnostnimi, rasnimi in etničnimi skupinami.

V razpravi o tem vprašanju je jugoslovanska delegacija zastopala stališče, da zaščita manjšinskih pravic ni samo notranja stvar držav, temveč legitimna skrb mednarodne skupnosti, saj prav problemi s tega področja ogrožajo mednarodno varnost in razvoj prijatelj-

skih odnosov med narodi in državami.

Članica jugoslovanske delegacije Zagorka Ilič je v razpravi opozorila, da manjšine povsod ne uživajo pravic, ki jim pripadajo. „Z veliko zaskrbljenostjo ugotavljamo, da v nekaterih državah zanikajo že sam obstoj manjšin, v drugih pa kljub jasno izgrajenim mednarodnim obveznostim, ki temelje na mednarodnih sporazumih, pravice manjšin enostavno spreminjajo in jih omejujejo,“ je poudarila Zagorka Ilič z nedvoumnim opozorilom tudi na razmere v Avstriji. Dejala je, da je v obeh primerih končna posledica podobna: narodnostnim manjšinam odrekajo pravico do ohranitve lastnih značilnosti in izvajajo nad njimi prisilno denacionalizacijo in asimilacijo.

Prav tako je jugoslovanska delegacija izrazila veliko zaskrbljenost tudi zaradi oživljanja neonacizma ponekod v svetu ter naglasila upanje, da bodo države storile vse, da bi napravile konec rasističnim in nacističnim ideologijam, saj so le-te popolno zanikanje vsega, kar želijo zaščititi in izboljšati mednarodni zakoni in mednarodna konvencija.

Enotnost koroških Slovencev

ne sme služiti ozkim in enostranskim interesom

„Odklanjamo tako zakon o narodnostnih skupinah kakor tudi njegove izvedbene odredbe, ki delijo oz. jemljejo Slovence pravice na podlagi krivičnega, od manjšine uspešno bojkotiranega ljudskega štetja posebne vrste lanskega leta. Hkrati opozarjajo na nesprejemljivo absurdnost, da nova določila izključujejo iz že okrnjene dvojezične ureditve celo take občine, v katerih so v občinskih svetih tudi zastopniki slovenskih samostojnih list; da nova določila ne dopuščajo uporabe slovenskega jezika na občinskih forumih in da imajo v nekaterih krajih postavljeni dvojezični krajevni napisi samo namen, da potrjujejo lažnive trditve o „otokih“ s slovenskim ali jezikovno mešanim prebivalstvom.“

Tako je med drugim rečeno v resoluciji, ki je bila sprejeta na zborovanju Kluba slovenskih občinskih odbornikov, ki je bilo na državni praznik 26. oktobra v Borovljah.

Zborovanje je bilo zelo široko zasnovano, saj je bilo povabljenih kar 260 oseb. Toda udeležba — 25 oseb in od tega le dobra polovica občinskih odbornikov! — je pokazala, da naše ljudstvo v trenutnem položaju zelo resno jemlje vprašanje enotnosti koroških Slovencev in da te enotnosti ni pripravljeno spravljati v nevarnost za ceno kakršnihkoli ozkih in enostranskih interesov.

Na potrebo resnične enotnosti je opozoril tudi borovljski občinski odbornik ter član upravnega odbora ZSO Feliks Wieser, ki je med drugim dejal, da smo v zadnjih letih uspešno vodili našo politično borbo predvsem zaradi tega, ker smo uspeli napram oblastem in na-

rodnim nasprotnikom nastopati dokaj enotno in složno. „Globoko sem prepričan, da je za koroške Slovence trenutno in v prihodnjih letih najbolj važno to, da uspemo ohraniti enotnost,“ je naglasil Feliks Wieser in dodal, da morajo pri tem igrati najbolj pomembno vlogo naše narodne organizacije. Zagovarjal je stališče, da se morata ZSO in NSKS na seji koordinacijskega odbora pogovoriti tudi o občinskih volitvah leta 1979 in se skupaj dogovoriti za nastopanje po posameznih občinah. V podkrepitev pravilnosti in potrebe takega skupnega dogovora je Wieser omenil nastop KEL pri zadnjih deželno-zbornih volitvah ter opozoril, da po volitvah o KEL ni bilo ničesar slišati pri pomembnih dogodkih, kot so bili preštevanje manjšin, protimanjšinska zakonodaja, demonstracije in podobne prireditve. Glavni nosilec političnega delovanja so bile in bodo slovenske politične organizacije, je ugotovil občinski odbornik Feliks Wieser ter poudaril, da morajo zato te organizacije razpravljati in sklepali tudi o morebitnem samostojnem nastopu pri naslednjih volitvah. Konkretno je predlagal, da bi sklepe zborovanja predložili v obravnavo in odobritev koordinacijskemu odboru ZSO in NSKS, svoje izvajanje pa zaključil: „Če si enotnost na tak način razlagajo tudi sklicatelji tega zborovanja, potem ne vidim težav.“

Razen nekaj posameznikov so udeleženci zborovanja s ploskanjem sprejeli predlog Feliksa Wieserja, kakor se je večji del zborovalcev na njegovo pobudo udeležil tudi spominske svečanosti, ki je bila prav tedaj ob spomeniku padlim partizanom in žrtvam fašizma na borovljskem pokopališču.

V resoluciji, ki je bila sprejeta na zborovanju, je glede nastopa pri naslednjih občinskih volitvah povedano naslednje: „Z ozirom na to, da koroške stranke nočejo ali ne zmorejo pravične rešitve narodnostnega vprašanja, izjavljamo svojo pripravljenost, nadaljevati boj za enakopravnost ne nazadnje tudi s tem, da bomo enotno podprli samostojni nastop koroških Slovencev pri naslednjih občinskih volitvah.“

Klub slovenskih študentov na Dunaju je na prvem srečanju v zimskem semestru 1977/78 razpravljal o trenutni narodnopolitični situaciji ter o delu, ki ga moramo koroški Slovenci opraviti, da se bomo z uspehom izvili iz trostranskega oklepa različnih protimanjšinskih ukrepov. Na podlagi te razprave je KSS objavil posebno izjavo, v kateri med drugim pravi:

Slovenski študentje na Dunaju smo v zadnjih letih večji del svojih naporov vložili v boj proti poskusom avstrijske vlade in treh parlamentarnih strank, vsiliti naši narodni manjšini preštevanje in ji kot nadomestilo za resnično izpolnitev sedmega člena avstrijske državne pogodbe diktirati „zakon o narodnostnih skupinah“. Vse politične okoliščine, ki so botrovale temu „imenitnemu“ zakonu, same že dovolj zgovorno pričajo o tem, kakšen značaj in kakšne dolgoročne cilje ima: odločilno besedo pri oblikovanju tega zakona je vlada prepuštila manjšini sovražnim nemško-nacionalnim silam in njenim pomagačem v vseh treh strankah. Zakon o narodnostnih skupinah so sklenili brez nas in proti nam. S tem zakonom, oziroma z uredbami (izdane julija 1977) skuša vlada razdrobiti naselitveno ozemlje koroških Slovencev in ga skriti na eno samo šestino. Kakor rdeča nit se vije skozi zakonska določila tako imenovana procentna klavzula.

„Zakon o narodnostnih skupinah,“ je potem rečeno v izjavi KSS, „ki se z njim vlada v mednarodni javnosti celo ponaša in ga prikazuje kot zgled širokogrudnega reševanja manjšinske problematike, nikakor ne predstavlja dokončne izpolnitve sedmega člena državne pogodbe, temveč omejuje ustavne določbe in jih skuša izničiti v

njihovem samem jedru — to pa je kolektivna zaščita naše manjšine na celotnem dvojezičnem ozemlju. Zaradi tega skupno z osrednjima organizacijama ZSO in NSKS koroški Slovenci zakon o narodnostnih skupinah odklanjamo, z nami pa vsa demokratična avstrijska javnost. Posebno pa še odklanjamo manjšinske sosedbe, ki bi izpodrezali koroškim Slovincem njihovo legitim-

IZJAVA KSŠ NA DUNAJU:

Kako naprej v narodnem gibanju

no predstavništvo in s tem bistveno zožili pravico do lastnega zastopanja svojih narodnopolitičnih teženj.“

Glede nadaljnje borbe za dosledno izpolnitev člena 7 KSS v svoji izjavi poudarja:

„Peščica dvojezičnih krajevnih napisov oz. tabel, ki nam jih je vlada zasadila pod pritiskom našega boja in solidarnosti avstrijskih demokratov v nekatere kraje naše dežele, seveda ne pomeni uresničitve tistega odstavka sedmega člena državne pogodbe, ki varuje naše celotno dvojezično ozemlje, nas pa naj vzpodbuja, da bomo usmerili vse naše sile v to, da bodo stale dvojezične table tudi tam, kjer jih danes še ni. Kar pa velja za dvojezične table, bo treba upoštevati tudi na drugih področjih — dvojezično uradova-

Enakopravno vključevanje

je pogoj za obstoj in razvoj manjšine

Odnos naše družbene skupnosti do nacionalnega vprašanja sodi med bistvene stalnice naše politike in prakse. Zato ves čas po osvoboditvi velja posebna skrb naše socialistične skupnosti uveljavljanju enakopravnega vključevanja narodnosti v gospodarski in družbeni razvoj ter prizadevanje za njihovo jezikovno in kulturno rast, ne nazadnje pa tudi poglobljanju stikov narodnosti z njihovimi matičnimi deželami.

Tako je poudaril Geza Bačič, predsednik komisije za narodnosti pri skupščini SR Slovenije, ko je prejšnji teden na seji vodstva ZKS, ki je bila v Murski Soboti, poročal o položaju madžarske in italijanske narodnosti v Sloveniji. Na seji je bilo ugotovljeno, da sta se po zaslugi take politike italijanska in madžarska narodnost v vzdušju tvornega sožitja z večinskim narodom vključili povsem enakopravno v samoupravni družbeni razvoj. Uveljavili sta se na vseh področjih ne le kot subjekt družbenopolitičnega, ampak tudi kot tvoren dejavnik ekonomskega razvoja in predstavljata danes pomemben most sožitja s sosedami.

Sekretar IK predsedstva CK ZKS Franc Šelinc pa je naglasil, da je uspešno uveljavljanje narodnosti na področju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov odločilen dejavnik, saj preko svojega družbeno-ekonomskega položaja narodnostne skupnosti uveljavljajo svojo vlogo na vrsto pomembnih odločitev in tudi na uresničevanje njihovih posebnih pravic. „Ker smo pri nas — kakor je dejal Šelinc — ustvarili objektivno take pogoje, da gre razvoj v prid obstoja in razvoja narodnosti, za kar so danes manjšine še marsikje prikrajšane, kar velja zlasti za položaj naših narodnosti v Avstriji, je tembolj pomembno, da tudi zaradi mednarodne razsežnosti naše narodnostne politike ne zapiramo oči pred problemi in da smo budni ob slehernem pojavu nestrpnosti.“

Razpravo v Murski Soboti, kjer so obravnavali tudi še obstoječe pomanjkljivosti in se zavzeli za njihovo takojšnjo odpravo, so v tukajšnjem tisku vzeli za povod, da so Sloveniji oz. Jugoslaviji spet enkrat oporekali pravico zavzemati se za pravično rešitev vprašanja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Pri tem pa so „pozabili“ omeniti „malenkostno“ razliko, da se v Jugoslaviji položaj narodnosti nenehno izboljšuje, medtem ko se v Avstriji z vsakim novim „manjšinskim“ zakonom in ukrepom nasprotno poslabšuje — za kar so najboljši dokaz zakon o narodnih skupinah in izvedbene odredbe.

Čudežno množenje „terroristov“ v Avstriji

Na državni praznik 26. oktobra je bila na Dunaju široka in množična demonstracija proti jedrskim elektrarnam v Avstriji. Na demonstracijo je vabila nadstrankarska Inicijativa avstrijskih nasprotnikov jedrske energije (IOAG), ki je v preteklosti že večkrat opozarjala na nevarnosti, ki jih predstavljajo jedrske elektrarne, dokler niso zadovoljivo rešena razna tehnična vprašanja glede varnosti takih naprav in še zlasti glede odlaganja atomskih odpadkov.

Zadnja demonstracija je imela predvsem namen, da bi vlado seznanila z naraščajočim nezadovoljstvom širokih plasti prebivalstva z vladnim energijskim načrtom, ki vključuje določeno količino električne energije, ki jo naj bi proizvajala atomska elektrarna Zwentendorf na Nižjem Avstrijskem. Čeprav se že skoraj dve leti trudi, da bi atomsko elektrarno Zwentendorf prikazala za najbolj varno na svetu (pri tem pa leži Zwentendorf na tako-

imenovanem potresnem področju ter je le kakih 30 km oddaljen od Dunaja), čeprav je do zadnjega zamolčala vse pomisleke uglednih znanstvenikov glede atomske energije in je v zadnjem času začela celo s policijskim zasledovanjem aktivnih nasprotnikov atomske energije, vladi kljub temu ni uspelo, da bi zatrla čedalje širši odpor proti elektrarni Zwentendorf.

To je dovolj jasno pokazala tudi zadnja demonstracija. Ze ob pol osmih zjutraj se je na zbirnem prostoru zbrala velika množica demonstrantov, ki je lekom pohoda pred sedež zvezne vlade (kjer je vlada imela pravkar slavnostno sejo za državni praznik) narasla na blizu 7000 ljudi, ki so prišli iz vseh predelov Avstrije, zlasti pa tudi iz neposredno prizadetih krajev na Nižjem Avstrijskem, kjer je v gradnji atomska elektrarna in kjer nameravajo deponirati odpadke iz te elektrarne. S transparenti in gesli so demonstranti zahtevali, da se vlada končno jasno izreče proti atomski elektrarni. V to smer je šla tudi njihova zahteva, da bi jim kancler Kreisky spregovoril in javno tolmačil svoje stališče glede jedrske energije.

Toda pri kanclerju demonstranti s svojo željo niso našli razumevanja. Nasprotno: očitno še od prejšnjega dne razjarjen zaradi demonstracije OVP-jevskega družinskega združenja, je kancler deputacijo demonstrantov proti jedrski energiji sprejel zelo nemilostno ter njihovo željo po javni diskusiji skrajno nevljudno zavrnil, češ, da se s „smrkavci“ ne pogovarja. Ta svoj nezaslišani izpad je utemeljeval s tem, da je demonstracijo oz. demonstrante skušal spraviti v zvezo s komunisti in celo s teroristi — čeprav so bile med udeleženci številne ugledne osebnosti iz vseh političnih taborov, med njimi npr. tudi znani znanstvenik in Nobelov nagradjenec dr. Konrad Lorenz, ki je v svojem govoru svaril pred „samomrom na obrake“, kot je imenoval posledice, ki bi jih imela atomska elektrarna.

Kanclerjev „odgovor“ tisočem demonstrantov gotovo ni bil izraz moči in gotovosti, marveč obratno dokaz nemoči vladajočih zaradi naraščajočega nezadovoljstva in odpora med ljudstvom. Podobno doživljamo na Koroškem: ker se nočemo podrediti tristrankarskemu diktatu, smo Slovenci ekstremisti in teroristi; enako preklestvo je doletelo pripadnike večinskega naroda, ki podpirajo naš boj; v državnem merilu pa so to zdaj tudi nasprotniki jedrske energije.

Ali za majhno Avstrijo to le ni že malo preveč „terroristov“?

Naši prosvetaši obiskali retoromansko narodnost v Švici

Vsak stik, ki povezuje ljudi v boju za enakopravnost in mir med narodi, je treba pozdraviti, posebno pa, če gre za povezavo med dvema narodnostima, ki ju veže ista usoda — namreč, da v državi, v kateri živita, predstavljata narodnostno manjšino. Taki stiki ne krepijo le humano miselnost, ampak pospešujejo tudi spoznavanje težav in pravic, ki jih uživa oziroma se mora za le-te boriti neka narodnost.

V okviru teh prizadevanj je v letošnjem poletju prišlo do obiska delegacije iz Švice, kateri so pripadali tudi člani retoromanske narodne skupnosti, ki živi v kantonu Graubünden. Prišli so, da spoznajo razmere, v katerih koroški Slovenci živimo. Med tem obiskom je prišlo tudi do dogovora, da skupina koroških Slovencev še letos obišče Švico oziroma retoromansko narodno skupnost.

Tako se je v ranih jutranjih urah 26. oktobra letos odpravila na pot desetčlanska skupina, katero so sestavljali ansambel „Drava“ SPD Borovlje, pevski kvartet SPD „Vrtiča“ Slovenji Plajberk, študent Toni Schellander in tajnik Slovenske prosvetne zveze Andrej Kokot. Šli so na povabilo glavnega združenja retoromanske narodne skupnosti Lia Rumantscha, organizacijsko pa je gostovanje pripravil in vodil Gian Gianotti, član švicarske delegacije, ki je poleti obiskala Koroško. Namen obiska naših prosvetašev v Švici je bil, da Retoromanom predstavijo pevsko kulturo koroških Slovencev in da jih seznanijo s trenutno situacijo, v kateri živimo koroški Slovenci.

Naj že kar na začetku povemo, da je bil namen tega obiska povsem dosežen. Nastopi v krajih Diesentis/Muster, Chur, Savognin in Zernez so to potrdili. Predvsem so bili uspešni nastopi obeh ansamblov, ki sta s svojim glasbeno-pevskim sporedom navdušila poslušalce, ki so z velikim zanimanjem sledili njihovim izvajanjem. Z veliko pozornostjo pa so sledili tudi besedam povezave, katere je govoril Toni Schellander. V svojih izjavah je nazorno orisal položaj in težave, v katerih se nahajamo koroški Slovenci. Orisal je tudi pravno osnovo, na podlagi katere se borimo za doseg naših narodnostnih pravic. Vsakemu nastopu pa je sledil še sproščen pogovor, v katerem so posamezni člani nastopajočih in spremljevalci pojasnjevali in tolmačili našo prav nič rožnato situacijo.

Moramo reči, da so bili pripadniki retoromanske narodne skupnosti zelo ogorčeni nad tem, da avstrijske oblasti ne rešijo oz. izpolnijo obveznosti, sprejete s podpi-

som državne pogodbe. Z njihove strani pa je bilo povedano, da kot narodna manjšina uživajo v Švici vso podporo. Kljub temu pa se je izkazalo, da ima vsaka narodna skupnost, ki preživlja usodo manjšine, svoje probleme, zlasti skrb za svoj obstoj, zakaj tudi v še tako idealno rešenih razmerah nastajajo situacije, ki ogrožajo in zmanjšujejo možnosti za vsestranski razvoj.

Dražgoška bitka bo zaživela na filmskem traku

Pisatelj in scenarist Ivan Ribič je pred kratkim končal scenarij za dolge največji slovenski filmski projekt — za devet televizijskih nadaljevanj in hkrati za triurni celovečerni film „Dražgoška bitka“, v katerem bo prikazana ena najslavnejših akcij slovenske partizanske vojske na Gorenjskem, to je bitke v Dražgošah, kjer se je 10.000 okupatorjevim vojakom upiralo 200 borcev Cankarjevega bataljona.

Avtor scenarija sam priznava, da je „Dražgoška bitka“ verjetno eden težjih ali najtežjih projektov, kar jih je doslej naredil. Izbral je tak način prikazovanja, ki ga zahteva že dokaj odmaknjeni čas: ni poudarjal akcije, marveč idejo, ki je vsako akcijo porodila. Vendar pa je vztrajal pri kar se da avtentičnem konceptu, tudi pri bitki sami, ki pa jo je omejil na povsem določen filmski čas približno 45 minut. V ostalem pa je hotel prikazati predvsem usode ljudi: „V filmu poudarjam predvsem človeka in idejo, saj brez takšnih ljudi, kot jih je imel tedaj gorenjski svet in jih je kalila jeseniška železarna in brez takšnega časa, kot je bil v letih 1941 in 1942 in kasneje, ne bi nastale takš-

ne akcije in takšna moč malega naroda.“

Ivan Ribič je kot scenarist zabeležil že izredne uspehe: tako je film „Dolina miru“ prejel veliko nagrado v Cannesu, film „Ne joči Peter“ pa je bil v Puli nagrajen z zlato areno za scenarij. Torej je pričakovati, da bo velik uspeh tudi njegov najnovejši projekt, s katerim je ustvaril temelje za filmsko ponazoritev enega najslavnejših dogodkov iz novejših slovenskih zgodovine.

„AULA SLOVENICA“ JE IZDALA:

Umetniški koledar z lesorezi Toneta Kralja

Mlada slovenska umetnostna galerija v Celovcu „Aula slovenica“ svojo nalogo, da umetnost slovenskega naroda posreduje tako svojim lastnim rojakom na Koroškem kakor tudi sosednjemu narodu v deželi, izpolnjuje zelo uspešno. Za leto 1977 je imela v načrtu skupno pet razstav; štiri od teh je že realizirala, s peto razstavo, ki bo odprta v drugi polovici novembra, pa bo koroški javnosti predstavila slovenskega umetnika iz Trsta Lovžeta Spacala, ki je letos obhajal svojo 70-letnico in bil ob tej priložnosti deležen velikih počastitev v domačem Trstu, pa tudi v Sloveniji.

Omenjeno nalogo pa izpolnjuje „Aula slovenica“ tudi z izdajanjem umetniško oblikovanih stenskih koledarjev. Prvi korak na tem področju je zastavila z „Omanovim koledarjem“

za leto 1977, prejšnji teden pa je zastopnikom tiska predstavila svoj koledar za leto 1978, ki ga je posvetila znanemu slovenskemu umetniku Tonetu Kralju. Na trinajstih listih so reproducirani lesorezi iz znanega ciklusa „Zemlja“, ki ga je Tone Kralj ustvaril v letih 1953—1957 in ki je kot celotna zbirka zaslovenela v galeriji „Božidar Jakac“ v Kostanjevici.

Ni torej naključje, da so tudi spremne besede o umetniku in njegovi umetnosti iz Kostanjevice; prispeval jih je znani delavec in umetnik prof. Lado Smrekar, ki je zapisal takole:

Podobe iz življenja slovenskega

„Koroški trenutek“ na zborovanju slavistov

Na Bledu je bilo konec minulega tedna dvodnevno zborovanje slovenskih slavistov. V ospredju strokovnih razprav so bila vprašanja slovenskega jezika v javnosti in vprašanja slovenske kulture. Velik del letošnjega srečanja pa je bil posvečen „koroškemu trenutku“, ko so bili udeleženci seznanjeni z današnjim položajem na Koroškem ter so razpravljali o aktualnih vprašanjih slovenskega jezika in kulture na Koroškem. Tudi tradicionalni izlet, s katerim slavisti zaključijo svoje vsakoletno srečanje, je tokrat veljal koroški. V nedeljo dopoldne so se na slovenski gimnaziji v Celovcu srečali s slovenskimi učitelji, popoldne pa so v Globasnici spoznali kulturno-prosvetno delo koroških Slovencev, medtem ko so se jim naši besedni oblikovalci predstavili na literarnem večeru, s katerim je bilo v soboto zaključeno zborovanje na Bledu.

MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL — MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL — MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL — MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL — MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL — MOŽ, KI NIKDAR NI ZATAJIL

FRANC AICHHOLZER: Iz mojih spominov

Kmalu smo se znašli pred novimi procedurami. Bili smo ostriženi, kajti jetniki so brez časti in ne smejo nositi dolgih las; prišli smo v kopal in potem dobili cebrasto barvano obleko, čepico in težke čevlje, kakršne nosijo gozdni delavci. Ker smo bili označeni kot „politični“ jetniki, je bil vsakemu od nas prišit na levi strani bluze rdeč trikotni znak, da smo se tako razločevali od drugih taboriščnikov (na primer delomrzneci so imeli črne znake, razlagalci biblije vijoličaste in izraziti zločinci zelene znake, medtem ko so bili Židje označeni z židovsko zvezdo). Nad znakom pa je bila našita številka, zakaj v KZ-taborišču je bil vsak jetnik le še številka.

Če je kdo kaj zagrešil ali se je kakemu SS-ovcu zdelo vredno koga ovaditi — kajti v taborišču je bilo težko vedeti, kaj je prav in kaj ni prav — si je zapisal številko dotičnega „grešnika“ in ga ovadil pri komandi. V tem primeru je bil dotični klican — kakor se je temu reklo — „pred vrata“, kjer je poslovala komanda. Po kratkem zaslišanju je bila izrečena kazen: 10, 15, 20 ali tudi več udarcev s pretepačem na zadnji del telesa. Eksekucija se je navadno takoj izvršila. Obsojenec se je moral s celim gornjim životom nasloniti na takoimenovanega kozla (to je bilo štirinožno močno stojalo, podobno mizi) in postaviti noge na znotraj, tako da je bil dotični del telesa močno napet. Potem sta eden ali dva SS-ovca z vso silo s pretepačem udarjala po ubogi

žrtvi. Posledice so bile pogosto zelo hude, posebno tedaj, če so bile telesne poškodbe težke ali če je imela žrtev slabo srce. Toda za vse to se surovi SS-ovci niso zmenili — nasprotno, uživali so ob stokanju trpinov. Druge, zelo težke kazni za taboriščnike so bile temnica ali bunker in kazenske kompanije. Te kazni so bile v glavnem določene za politične nasprotnike, nad katerimi so se hoteli maščevati.

Taborišče je bilo obdano z žico, ki je bila napolnjena z jakim tokom, tako da je stik z njo povzročil takojšnjo smrt tistega, ki je poskušal priti čez ograjo. Na vsakih 50 metrov so stali stražni stolpi, na katerih so ponoči vključili žaromete. Tako so stražarji obvladali ves prostor in je bil beg iz taborišča skoraj nemogoč.

Če pa se je kljub temu pripetilo, da je kak jetnik izginil, je to imelo zle posledice za vse taboriščnike. V takih primerih so morali jetniki, ki jih je bilo navadno več kot 10.000, stati na prostoru za apele tudi pri najslabšem vremenu in najhujšem mrazu po več ur in tudi ves dan, dostikrat celo še ponoči — posebno, če se pobegli ni sam vrnil ali ga ni bilo mogoče najti. Tudi se je zgodilo, da je bila ob takih primerih vsem jetnikom odvzeta ali vsaj močno prikrajšana že tako zelo pičila hrana, in sicer tudi za več dni, vendar so morali kljub temu opravljati svoje težko delo. Posledica je bila, da so ljudje od slabosti popadali in jih je bilo treba odpeljati ali odnesti v

6 bloke oziroma v revir, kjer so si morda spet opomogli, ali pa so hiral naprej in umirali.

Kar se tiče zaposlitve jetnikov v Buchenwaldu, je treba vedeti, da je bilo to taborišče zgrajeno in se je tudi oskrbovalo izključno z delom KZ-larjev. Ubogi sužnji so na kraju, kjer so se poprej razprostirali bukovni gozdovi (od tu tudi ime taborišča!), tekoma let zgradili celo mestece. Tu so nastale številne barake za jetnike, lepe in razkošno opremljene vile za SS-ovske oficirje, garaže, kasarne, kuhinje, pralnice, kopalnice, različne delavnice, drvarnice, žaga, vrtnarija, opekarna, hlevi za svinjereje, ceste, zloglasni kamnolom, kamor so navadno pošiljali žrtve, ki jim je bila namenjena smrt, da so mogli potem objavljati, da je bil jetnik na begu ustreljen. Taborišče je imelo tudi bolnišnico, katere pa se je vsakdo izogibal, kolikor dolgo je le mogel; nadalje pisarne, shrambe za obleke, ter ograjen prostor za vzrejo policijskih psov, za katere je kazal posebno zanimanje Reichsführer SS Himmler. Vsa ogromna, deloma zelo težka dela so morali opravljati KZ-larji ob vsakem vremenu, pozimi tudi v najhujšem mrazu, pod nadzorstvom SS-ovcev, ki so z izmučenimi in sestradanimi jetniki čestokrat zelo surovo in nečloveško ravnali.

Le nekaj so še pogrešali v taborišču — to je bil krematorij. Sprva so prevažali mrtlice v Weimar. Ker pa je njih število narasčalo iz dneva v dan ter so postali transporti že preobilni in preočitni, so leta 1940 zgradili v Buchenwaldu lastni krematorij. S tem so si olajšali delo, hkrati pa — in to je bilo glav-

no — odtegnili zunanji kontroli, da so toliko lažje izvajali načrtno iztrebljenje, ki je najbolj prizadevalo Poljake in Žide.

Da so vsled naporega dela in ob slabi hrani jetniki po nekaj mesecih začeli rapidno hirati, je bilo povsem razumljivo. Saj je bil namen taborišča vendar ta, da tam poginemo, kakor nam je vodja taborišča ob našem prihodu tako prostodušno povedal. Toda ne le slaba hrana in težko delo, marveč v še večji meri je na jetnike vplivala duševna potrtost, in zaskrbljenost, kadar so se spomnili svojega doma in družine. Naravnost pretresljivi prizori so se dogajali; ljudje v takem položaju so tožili, jokali, obupavali in celo znoreli. Spominjam se jetnika, ki je živel v prepričanju, da je general — dajal je povelja, imel govore svojim vojakom in jih ošteval. Tovariš v njegovi delovni koloni so ga vsi poznali in imeli z njim potrpljenje in usmiljenje. Zgodilo se je, da so si taki nesrečneži v obupu in duševni zmedenosti jemali življenje. Večkrat so koga našli, ko je mrtev visel na električni ograji taborišča. To je bila dostikrat usoda najbolj poštenih in značajnih ljudi — samo zaradi tega, ker niso hoteli verovati v Hitlerja.

Izmed koroških tovarišev-sotrpinov se posebno spominjam bivšega velikovškega okrajnega glavarja Lestoka, ki je prav tako zgubil življenje v taborišču. Bil nam je dober tovariš in tudi Slovincem naklonjen.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Bogata dejavnost Zveze slovenskih žena

V kratkem obdobju dveh tednov je naša ženska organizacija, Zveza slovenskih žena izvedla kar tri akcije in sicer dva izleta — v Lendavo ob madžarski meji in na nasprotni konec Slovenije v Posočje in še preko državne meje v slovensko Benečijo ter letovanje koroških predšolskih otrok na Pohorju.

V ponedeljek 17. oktobra so se odbornice ZSZ in aktivistke podale na enodnevno ekskurzijo v Pomurje. V Mariboru sta se našim ženam pridružila spremljevalca Velič Alojz-Gams in Lidija Potrč-Dunja. V kulturnem središču Pomurja v Murski Soboti smo si ogledali dva industrijska obrata — tovarno mesnih izdelkov in tovarno perila oz. oblek. Ker je Pomurje pretežno kmetijsko področje, je bilo razumljivo, da so tako ustregli danim pogojem in ustanovili mesno industrijo. Omenjeni obrat mesnih izdelkov je tako sodobno urejen, da je to potrdila tudi posebna kanadska inspekcija, ki si je ogledala ta obrat in pri tem ugotovila, da je eden najbolj urejenih mesno predelovalnih obratov v Evropi. Tudi tekstilna tovarna „Mura“ je moderno urejen obrat, v katerem izdelujejo modna oblačila. Zaposlitev je predvsem ženska. V mesni tovarni so našim ženam lepo postregli za kar se ponovno tem potom naše žene iskreno zahvaljujejo. Naslednji cilj naših žena, katere sta od Murske Sobotice naprej spremljali predsednica SIS za prosveto in kulturo madžarske narodnosti, Krecsmar Rozca in sekre-

kriminacije tam ne poznajo. Prebivalci tamošnjega območja — Madžari in Slovenci so enakopravno ljudstvo in to ne samo na papirju marveč v dejanjih.

Da bi se tem bolj seznanili s prakso dvojezičnega pouka, je šolsko vodstvo razdelilo naše žene na tri skupine, ki so imele tako priložnost prisostvovati poteku šolskega pouka in se na lastne oči prepričati, kaj je dvojezičnost v resnici — pri nas na Koroškem na papirju, v Pomurju pa v dejanjih; pri nas da se zadosti nadležnemu zakonu, v Pomurju, da se ustvari zdrave in bratske razmere med narodnostima. Po prirsčnem slovesu v Lendavi je bil zaključni obed v Murski Soboti z razgovorom z navzočimi družbenimi predstavniki. Prirsčna zahvala velja vsem, ki so kakorkoli prispevali, da je ta enodnevna poučna ekskurzija tako lepo uspešna.

V torek 25. oktobra pa so naše žene organizirale za svoje članice izlet v Beneško Slovenijo v Italiji. Pot jih je vodila skozi Trbiž (kjer sta se pridružila spremljevalca Silvo Ovsenk in Pogačnik Janko), mimo Rabeljskega jezera in preko mejnega gorskega prelaza v Posočje do Kobarida. Od tam pa so zavili proti jugozahodu preko mejnega prehoda Robičje v Beneški Sloveniji in dosegli Čedad, kjer imajo beneški Slovenci svoje kulturno središče. V Čedadu so jih sprejeli odbor žena in predstavniki tamošnjih kulturnih društev. Najprej so si naše žene ogledale sedež slovenskega kulturnega društva „Ivan Trinko“ nato pa upravo in uredništvo glasila beneških Slovencev „Novi Matajur“. Na sedežu društva „Ivan Trinko“ je naše žene sprejel in pozdravil predsednik prof. Viljem Černo, v uredništvu „Novega Matajura“ pa odgovorni urednik Izidor Predan. Na obeh sedežih so naše žene seznanili s problematiko oziroma zgodovino beneških Slovencev, kjer je prišla do izraza sličnost usode obeh narodnostnih skupnosti, tako v Avstriji kot v Italiji. V obeh primerih se morajo Slovenci boriti za najosnovnejše narodnostne in človečanske pravice. Beneške kot koroške Slovence prevleča želja, da bi te pravice kmalu dosegli. Čeprav v beneški Sloveniji še nikoli niso imeli šol v matričnem jeziku, igra „Novi Matajur“ v obveščanju beneških Slovencev posebno važno vlogo, to se predvsem vidi v tem, da se število bralcev in naročnikov veča iz dneva v dan. Predsednica ZSZ Milena Gröblicher se je gostiteljcem prirskega zahvalila za topli sprejem in ob tej priložnosti tudi obrazložila trenutno stanje na Koroškem in boj za uresničitev člena 7 avstrijske državne pogodbe.

Po sprejemu v domači kavarni v Čedadu je skupina naših žena ob

sprestvu beneških tovarišic obiskala še Staro goro in Kamenico, kjer se nahaja kamen, ki priča o široki avtonomiji ter samoupravljanju slovenskih prednikov pod beneško republiko in na kraj vsakoletnega kulturnega srečanja med sosednjimi narodi. Na povratku so se naše žene še ustavile v Novi Gorici, in nato preko Ljubljane nadaljevale pot na Koroško. To prvo srečanje z beneškimi Slovenci bo našim ženam ostalo v prijetnem in nepozabnem spominu.

Ne nazadnje naj bo seveda izrečena iskrena zahvala obema spremljevalcema — Silvu Ovsenku in Janku Pogačniku, ki sta naše žene seznanila z zgodovinskimi in naravnimi posebnostmi lepe slovenske zemlje in tako mnogo prispevala, da je bil izlet naših žena še bolj privlačen in zanimiv. Tudi vsem ostalim, ki so kakorkoli prispevali, da je izlet tako lepo uspel, velja prirsčna zahvala naših žena.

V času od 18. do 27. oktobra sta Zveza prijateljev mladine in pododbor koroških partizanov iz Maribora omogočila naši predšolski mladini prijetno bivanje v domu Miloša Zidanška na Pohorju. Izvedbo te otroške kolonije je imela Zveza slovenskih žena, ki je priskrbela tudi dve spremljevalki. Naši otroci so se odlično počutili, povrh pa jim je bilo na razpolago tudi izredno lepo sončno vreme s prekrasnim razgledom na bližnje in oddaljene gore, ki so kukale iz megle nega morja. Naše žene izrekajo obema zgoraj omenjenima ustanovama v imenu otrok iskreno zahvalo, saj jim je bilo omogočeno preživeti teden čudovito lepih dni na sončnem Pohorju.

Rožek

Pred dnevi je Slovensko planinsko društvo v Celovcu prejelo 200 šilingov od Maksu Kanziana v Rožeku. Na položnici, s katero je vplačal to vsoto, je bilo napisano: „ker se nisem mogel udeležiti planinske delovne akcije na Bleščeči.“

Po tekstu bi sodil, da gre tu za mladega aktivnega planinca, ki mu je zelo žal, da se ni mogel udeležiti delovne akcije; zato se je „opravičil“ na tako nenavaden način. Ne, zgoraj imenovani Maks Kanzian ni mlad planinec, pač pa je to znani Maks Kanzian, ki ga poznamo kot dolgoletnega občinskega odbornika občine Rožek in ki je pred nedavnim obhajal svojo 70-letnico.

Slovenski planinci se Maksu Kanzianu iskreno zahvalujemo za to lepo in plemenito gesto, ki zgovorno priča, kako resno spremlja dejavnost naših planincev. Hkrati mu ob njegovem prazniku iskreno čestitamo z željo, da bi bil zdrav in vesel in da bi še mnogo let obiskoval Bleščečo planino. Čestitkam se pridružujejo uredništvo Slovenskega vestnika ter ZSO in vse v njo včlanjene organizacije.

Visoko priznanje našim kulturnim delavcem

Zveza kulturnih organizacij SRS (ZKOS) obhaja letos po vsej Sloveniji 30-letnico svojega obstoja. Na osrednji prireditvi, ki se je minuli teden odvijala v Murski Soboti pod pokroviteljstvom ZKOS in zveznih kulturnih organizacij občin Gornja Radgona, Ljutomer, Lendava in Murska Sobota, je bilo poskrbljeno za pester in bogat kulturni program, v okviru katerega sta sodelovala tudi dva koroška zbora — ansambel „Korotan“ SPD Danica in ženski oktet SPD „Obir“.

V okviru te jubilejne slovesnosti pa je bila tudi svečana podelitev odličij Svobod — 28 z zlatim in 18 s srebrnim listom — katere je predsednik ZKOS predal zaslužnim slovenskim kulturnim delavcem iz matične domovine in zamejstva. Med odlikovanci sta bila tudi dva zasluzna koroška slovenska delavca, Umek Tone iz Škofič in Wrulich Šimen z Radiš, ki sta prejela odličje Svobod z zlatim listom. K temu visokemu priznanju obema odlikovancema iskreno čestitamo!

Izšel je Mladi rod

Pred dnevi je izšla številka 3—4 Mladega roda, šolskega lista za koroško mladino, ki kakor že ime pove, koristno služi šolski mladini na dvojezičnih šolah Koroške. Med glavnimi sodelavci Mladega roda so naši učitelji in pa seveda naša šolska mladina, kateri predvsem je namenjen ta list. Slednja se vedno bolj aktivno vključuje v delo, kar je izredno razveseljiv pojav. Tudi tokrat je naslovnna stran Mladega roda v lepi barvni pestrosti. Avtorica tega akvarela je šolarica Brigita Grilc iz Pliberke.

Ker številka Mladega roda sovпада z mesecem november in december, je vsebina tudi tema mesecema primerno prirojena, tako da prideta do izraza oba letna časa jesen in zima in v okviru le-teh tudi prazniki dan mrtvih, Miklavž in božič.

Poleg naših domačih sodelavcev — Mohar Milke, Ogris Tomaža, Pipp Milene, Palanšek Marte, Srienc Mirka, Velik Marte, Vouk Olge, Vouk Rudija, dr. Pavla Zablatnika — in obeh znanih že umrlih koroških besednih ustvarjalcev Urbana Jarnika s pesmijo „Pojd' te noter v hišo k nam“ in Lovra Kuharja-Prežibovega Voranca, s kratko zgodnico „Črne pike v snegu“, so tokrat v tej številki Mladega roda zastopani tudi znani slovenski pisatelji in pesniki — France Bevk z odlomkom iz knjige „Rož, Podjuna, Zila“, Beljak; Alojz Gradnik s pesmijo „Druvriji“ ter še celo vrsto drugih.

Kot smo že omenili je še posebno razveseljivo, da je tudi tokrat šolska mladina lepo zastopana s svojimi prispevki, kar obeta, da se bo krog sodelavcev Mladega roda v bližnji prihodnosti še povečal in da bo tako prišlo do še večje popestritve tega zanimivega in poučnega šolskega lista. Naj še omenimo, da je Mladi rod privlačen tudi za odrasle, saj je njegova vsebina izredno zanimiva in poučna.

To številko je ilustrirala Jelka Reichmann. Cena posamezne številke znaša 10 šilingov. Dopise in naročila pošljite na naslov: Mladi rod, Postfach 45, 9021 Klagenfurt-Celovec.

Smrt je kosila

Pred nedavnim je v naši občini Vrbi ob Vrbskem jezeru neizprosna smrt iztrgala iz naše srede dva zaslužna občana, za katera je značilno, da sta ostala vse svoje življenje zvesta svoji materini govorici in tako pokazala tisto značajnost, ki jo žal mnogokrat pogrešamo pri našem ljudstvu, ki zaradi kruha zataji svoj izvor in si izbere drugo narodnost.

Na Spodnjih Jezercih je po dolgoletnem trpljenju umrl Vincenc Kleinberger pd. Hobjanov Cenc (57). Pred vojno je obiskoval realno gimnazijo v Celovcu in hotel postati duhovnik. Vendar mu je vojna to namero prekrizala. Po naravi je bil Cenc odkrit in odločen človek. On je vsakomur odkrito v obraz povedal svoje mnenje in tudi ni zamočil, da se ne strinja s sistemom, ki je sedem let „osrečeval“ Avstrijo. Zato so ga poslali na razne fronte, gotovo z željo, da se ga znebijo. Čeprav je Cenc mnogo prestal in pretrpel, se je srečno vrnil domov. Vendar posledice tega nečloveškega trpljenja so prišle do izraza po vojni. Leta in leta je bolehal, večkrat je bil žetik pred smrtjo, pa se ji je izvil. To-

krat je bila smrt močnejša. Cenc je za vedno zatislil oči. Da se je tako dolgo upiral smrti je glavna zasluga dr. Krajgerja iz Rožeka, ki ga je dolga leta zdravil. Čeprav nas je zapustil, živi še vedno med nami, saj nas spominja na človeka, ki se ni uprl samo protiljudskemu režimu, temveč celo beli smrti. Hobjanovega Cenca bomo ohranili v častnem spominu, svojcem izrekamo naše iskreno sožalje.

V Deščicah pri Št. Ilju nas je pred nedavnim zapustil Nočnik Mihael pd. Košat (70). Svoje zadnje počivališče je našel na šentiljskem pokopališču. Tudi on je bil zvest svojemu materinskemu jeziku in tudi on je kot nemški vojak trpel na vzhodni fronti. Da je prišel še živ domov, se ima kakor je vedno izjavljati zahvaliti samo znanju slovenskega jezika. Pokojni je bil izredno delaven človek. Rad je pomagati tudi drugim. Poleg tega je imel še lepo in prijetno lastnost, da je bil izredno družaben. Kjer se se je pojavil, je bilo lušno in veselo. Sedaj ga ni več med nami, zelo ga bomo pogrešali. Ženi in otrokom izrekamo naše globoko sožalje.

Koncert ob državnem prazniku

Ni tu mesto, da bi govorili o potrebi koncerta, ki ga je SPD „Zarja“ izvedlo letos na predvečer državnega praznika; koncert sam namreč postaja že tradicija in udeležba dokazuje, da ni nepotreben. Na splošno pa je znana tudi pasivnost državljanov ob državnem prazniku in rekli bi, da spet enkrat Slovenci dokazujemo lojalnost in dobro voljo in to — kot je v zadnjem Slovenskem vestniku zapisano — ne lahkega srca. Udeležba je bila res nekoliko manjša kot zadnji dve leti (to pripisujemo v glavnem številnim prireditvam „Zarje“ v mesecu oktobru), vendar smo tudi letos videli med poslušalci nekaj občinskih odbornikov z županom Lubasom na čelu pa tudi prednika NSKS dr. Grilca.

Priti pa je treba do spoznanja, da ni mogoče zaslediti novih prijateljev pa tudi ne občinskih mož. Zgleda, da velikemu številu ljudi in prebivalcev pač kaže v ušesa slovenska beseda ali pesem, pa naj bo njen namen še tako human. Dobra volja „Zarje“ in s tem koroških Slovencev se slabo plačuje in še dolgo ne bo mogoče govoriti o iskrenem sožitju.

Po slovenski in nemški pozdravni pesmi moškega zbora SPD „Zarja“ sta spregovorila k državnemu prazniku predsednik društva Peter Kuhar in župan Josef

Lubas. Kuhar je poudaril predvsem dejstvo, da so k nastanku 2. republike doprinesli velik delež ravno koroški Slovenci, saj se to odraža v členu 7. avstrijske državne pogodbe in odklonil tristrankarske ukrepe kot neprimerne in krivične. Župan Lubas je v prav tako kratkem govoru oral splošni — predvsem pa gospodarski napredek — Avstrije in se tako razumljivo izognil tematike okoli koroških Slovencev.

Nato je potekala kulturna prireditev vzorno in dosledno dvojezično. Tudi sodelujoči zbori — Obirski ženski oktet SPD Obir, mešani zbor SPD „Danica“ iz Št. Vida, moški zbor „Trta“ iz Žitare vasi ter moški in mešani zbor SPD „Zarja“ iz Železne Kaple — so se porudili in v svojem lepem in pestrem sporedu zapeli tudi nekaj nemških pesmi. Z dvojezično povezavo je koncertu dal okvir Miha Travnik. Vsebina besede je bila zgodovinska. Prikazala je nastanek Avstrije, vzporedno pa položaj in zgodovino koroških Slovencev. Svoj prispevek je Miha Travnik zaključil z besedami, da slavimo ta praznik zato, ker verujemo v pravico.

Koncert je našel odziv tudi pri radiu in televiziji, saj je bil v celoti posnet in tudi delno prikazan tako v radiu kot v TV.

Slovensko prosvetno društvo
„Trta“ v Žitari vasi vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v nedeljo 6. novembra
1977 ob 14.30 uri pri Rutarju
v Žitari vasi.

Gostuje: moški zbor DPD
„Svoboda“ iz Črne.

Vri prirsčno vabljeni!

O B V E S T I L O
V soboto 12. novembra 1977 s pričelkom ob 9.30 uri bo v celovski Delavski zbornici (1. nadstropje, dvorana IV)

Občni zbor SPD „Bilka“ v Bilčovsu

V soboto 15. oktobra so imeli društveniki „Bilke“ svoj redni občni zbor pri Miklavžu v Bilčovsu. Ker so občni zbori in druge podobne „konference“ več ali manj dolgočasne, so vsem navzočim olepšali večer pevci mešanega zbora pod vodstvom Valentina Kapusa, kar je seveda dvignilo zanimanje za zborovanje.

Pozdravne besede in poročila o prefekti delovni dobi je podal predsednik Toni Schellander. O prizadevnosti društva, ki je pravkar slavilo 65. obletnico delovanja — poudariti je treba, uspešnega delovanja — saj je omenjeno društvo eno najbolj aktivnih — ni treba podajati posebnih podatkov, kajti vsem je znano aktivno delovanje na prosvetnem področju bilčovskih društvenikov. Saj sta pevska zbo-

ra pod vodstvom V. Kapusa in mladega Joška Boštjančiča imela številne nastope doma, pri sosednjih društvih in še izven naših meja kot n. pr. na Tirolskem, kjer so s slovensko pesmijo seznanili nemškogovoreče Avstrijce in jih tako hkrati opozorili na neizpolnjen 7. člen Avstrijske državne pogodbe. Čeprav so imeli nekaj odrskih nastopov, se je na občnem zboru izrazila splošna želja, da se tej društveni veji posveti več pozornosti. Podrobno poročilo pa je podal tudi tajnik Rupert Reichmann, ki je poudaril, da pevski zbor poje tudi kot cerkveni zbor. S pevskim nastopom pa je med drugim tudi olepšal spominsko svečanost padlim partizanom na sveškem pokopališču. Izražena je bila tudi potreba po tem, da se evidentira vso slovensko študirajočo mladino iz bilčovske

občine in se jo aktivno vključi v društveno delo.

Po razrešnici staremu društvemu odboru so bile volitve. V bistvu je bil potrjen stari odbor.

Po končanih volitvah se je razvila živahna diskusija o današnjih narodnostno-političnih razmerah, ki so zavladale po sprejetju zakona o narodnih skupnostih, ki ne ščitijo in pospešujejo slovenske manjšine, temveč ji odrekajo osnovne pravice. S tem v zvezi so poslali zveznemu kanclerju Kreiskemu pismo, v katerem zavračajo to zakonodajo posebne vrste. Svoje zahteve so društveniki podkrepili z dvesto podpisi bilčovskih občanov. Na občnem zboru je bila tudi izražena potreba po glasbeni vzgoji naše mladine, naših bodočih dejavnikov društva, zato so se „bilčani“ obrnili na obe osrednji kulturni organizaciji z nujno prošnjo za tozadevno pomoč.

Bilčovskim prosvetlašem velja za njihov nesebični trud in uspešno delovanje na prosvetnem področju iskrena zahvala z najboljšimi željami za naslednjo dobo delovanja v korist naše narodnostne skupnosti.

Pismo bralca

Sicer ne proti duhu, pač pa proti črki zakona o narodnih skupinah je ravnal šofer ÖBB (omnibusa ob 7.30 uri iz Podrošce v Celovec), ko mi je ob dani priložnosti hotel zabraniti uporabo materinščine v javnosti. Ne bom raziskoval ali je to storil iz strahu ali zaradi narodne nestrpnosti. Ugotoviti moram le, kar so mnogi že pred menoj povedali, da namreč odgovorne oblasti nimajo volje izpolniti niti tega spakedanega manjšinskega zakona. Pa še nekaj: če bomo bolj odločni, potem bodo morali kloniti nestrpni nepridipravi od šoferja pa do direktorja.

Seveda — danes se poslužujejo slovenskega uradovanja le najbolj korajžni; jutri pa bo le-teh, ki se bodo med seboj „oplojevali“ v samozavesti že več. Uporabljanje slovenščine pri uradih potem ne bo več pojmovano kot radikalizem, temveč kot zaveda samoumevnosti.

Nazaj k omenjenemu šoferju: Tudi brez 7. člena in zakona o narodnih skupinah bi njegovo obnašanje pomenilo kulturno sramoto ali pa vsaj grobo nevljudnost. Samoumevno je tudi, da ga bo moral prej ali slej njegov predstojnik opozoriti, da je takšno ravnanje tudi protizakonito, to se pravi, da ga zakon silijo vsaj v tem pogledu k „vljudnosti“. Podobno bi se lahko odvijalo na pošti, na občini, na davčnem uradu. Tudi urad koroške deželne vlade in okrajna glavarstva bi morala pri uradovanju priznavati obstoj naše narodne manjšine (slovensko uradovanje), pravilno škofija, vojaška uprava in druge ustanove. Morda nam bo sčasoma uspelo koroški birokraciji iztrgati več pravice, ki nam gredo po 7. členu avstrijske državne pogodbe. Le v politični praksi bomo v zadostni meri lahko dokazali ozkosrčnost in krivičnost manjšinskih zakonov. Nam in svetu pa bomo tudi še dokazali poli-

tično perspektivnost in nezlomljivo voljo s krepko hrbtnico obdarjenega naroda.

Franci Serajnik Šentpeter pri Šentjakobu v R.

Ali bomo Avstrijci postali „narod marširarjev“?

Včasih je veljalo za Nemce, da radi korakajo, zdaj pa smo Avstrijci na najboljši poti, da postanemo „narod marširarjev“. Saj se celo državljanska vzgoja mladine, kot bi jo bilo pričakovati zlasti ob državnem prazniku 26. oktobra, v glavnem manifestira v raznih „fit-marših“ in podobnih podvigih. Za utrjevanje telesa so take prireditve gotovo koristne, v kolikor pa morejo prispevati k bogatenju duha, je drugo vprašanje. Tukaj niti stari pregovor, da v zdravem telesu živi zdrav duh, ne more dosti pomagati, če se duhovna vzgoja povsem zane-marja.

Vsekakor je čudno slišati, da je mestni žolski svet v Celovcu dal šolam navodilo, naj za državni praznik 26. oktobra ne prirejajo žolskih slavnosti, „da ne bo zapravljen čas pouka“. (Nismo pa še slišali, da bi bile žolske oblasti podobno zaskrbljene za smotrno izkoriščanje časa pouka tedaj, kadar je ob 10. oktobru treba praznovati „zmago v nemški noči“!)

Ali se je potem čuditi, da se celo med mladino množijo kritične ugotovitve v zvezi s sedanjim „praznovanjem“ državnega praznika, kritične ugotovitve predvsem v tem smislu, da mladina pač ne more poznati zgodovine svoje lastne domovine, če ji nihče ne pove, kaj se je npr. dogajalo v letih 1938—1945, kakšne žrtve je nacizem zahteval tudi od avstrijskega ljudstva, kakšna je v resnici bila „cena“, ki jo je morala Avstrija plačati, da je leta 1955 dobila državno pogodbo itd.

Nič proti „fit-maršom“ in drugim oblikam utrjevanja telesa — toda za oblikovanje in utrjevanje zdrave državljanske zavesti je to vsekakor premalo. V tem oziru pa bi bil ravno državni praznik 26. oktobra najbolj primeren dan v letu, samo bi bilo vsebino praznovanja treba tako izpopolniti, da bi v vsakem oziru služilo uresničevanju načela, da v zdravem telesu živi zdrav duh...

JUBILEJNI OBČNI ZBOR
Zveze koroških partizanov
Občni zbor bo letos v znamenju tridesetletnice obstoja in delovanja naše borčevske organizacije. Delegati in gostje so prejeli pismena vabila.

Plodno sodelovanje med koroškimi in primorskimi planinci

V soboto 15. oktobra smo slovenski planinci obhajali veselo srečanje s planinci iz Nove Gorice. Bilo je to naše tretje skupno srečanje in sicer tokrat na Bleščeči planini, kjer imamo slovenski planinci svojo planinsko postojanko „Koča nad Arihovo pečjo“. Naše prvo srečanje s planinci iz Nove Gorice je bilo v mesecu juniju v pogorju Košute. Takrat smo bili povabljeni, da obiščemo njihove gore in tako je prišlo do drugega srečanja 17. julija na Krnu.

Srečanje z goriškimi planinci je bilo priskrbeno, saj smo se spet srečali z našimi starimi znanci Klemento, Nado in Stanetom in še drugimi mladimi planinkami in planinci, katere vse preveča želja, da bi spoznali koroške hribe in da bi navezali tesnejše stike s slovenskimi planinci na Koroškem.

Še isti dan v soboto smo se podali na bližnjo razgledno goro Gračeno. Na žalo je bilo vreme megleno, tako da nismo mogli uživati razgleda. Naslednji dan smo imeli na programu obisk Kepe.

smo prispeli istočasno in tako skupno uživali tisto čudovito sončno jesensko nedeljo.

Družabni del tega priskrbenega srečanja se je odvijal v naši planinski postojanki, kjer smo ob ubranih zvokih kitare — izvajal tovariš Stane — prepevali in tudi plešali. Še predno smo se vrgli v družabno življenje, nam jo tovarišica Berta iz Sel, postregla z odličnimi koroškimi žganci, katere so si goriški planinci zaželeli že na prvem srečanju v Košuti. Da so ji odlično uspeli najprepričljivo dokazuje dejstvo, da smo jih pospravili do zadnje droblice, tako da jih je naslednji dan zjutraj morala na našo željo še enkrat narediti.

Na tem srečanju s primorskimi planinci pa smo imeli tudi priložnost spoznati društveno delovanje njihove planinske organizacije, ki se ne bavi samo s planiranjem, temveč tudi z alpinistiko. V bližnji prihodnosti nameravajo ustanoviti svoj alpinistični odsek. V slikoviti dolini Bavčici pa imajo v načrtu ustanovitev plezalne šole, kjer bodo vadili mladi narasčaj za alpinistične podvige. Od primorskih planincev smo tudi zvedeli, da pri njih zima ne pomeni čas počitka, nasprotno tudi pozimi so aktivni in delajo izlete in vzpone v zasnežene gore in s tem skrbijo zato, da poleti pridobljeno kondicijo ne zgubijo. Tudi nas so povabili, da se udeležimo njihovih zimskih pohodov.

Samokritično je treba priznati, da je naša zimska dejavnost v primerjavi z njihovo zelo pomanjkljiva in to kljub temu, da imamo gotovo boljše pogoje kot naši prijatelji na Primorskem. Zanimivo je tudi to, da zimske pohode izvajajo s smučmi in brez njih — tako da ni izgovora, če kdo ni smučar. Zima torej naj ne bi bila ovira za uspešno planinsko izživljanje planincev. Nas slovenske planince na Koroškem družijo s primorskimi morda tudi to, da so pred nedavnim imeli podobno usodo, kakor mi, da so bili tujci v svoji domovini.

Verjetno je tudi to vzrok, da so navezali prijateljske stike, z nami, saj imajo ljudje, ki so še pred nedavnim živeli v podobnih razmerah, že večje razumevanje za usodo pripadnikov manjšin. Goriški planinci imajo na tem področju izkušnje, z goriškimi, tržaškimi in beneškimi planinci in zato je tudi razumljivo, da so to svojo dejavnost razširili tudi na koroške Slovence. Mi slovenski planinci na Koroškem smo vsekakor izredno srečni, da je prišlo do tesnega medsebojnega sodelovanja, saj imamo tako lepo priložnost da se bolje spoznamo in da se seznanimo s pokrajinskimi posebnostmi obeh dežel. V zvezi s tem imamo že načrte; tako mislijo Goričani obiskati naš koroški Rigi — Obir, mi pa se bomo skupno z njimi povzpeli na razgledno goro Nanos.

Slovensko prosvetno društvo „Herman Velik“ v Selah-Kot vabi na LITERARNI VEČER ki bo v petek 4. novembra 1977 ob 19.30 uri v šoli na Kotu. Sodelujejo člani pododbora „Društva slovenskih pisateljev“ iz Maribora. Ljubitelji slovenske besedne umetnosti prisrčno vabljeni.

Ker pa je bilo vreme v soboto zelo neprijetno, nismo imeli mnogo upanja, da bo izlet na Kepe uspel, tolažili smo se s tem, da le ne bi deževalo. Vendar naslednji dan v nedeljo je bilo najlepše vreme. Tako lepega pogleda s Kepe še nismo doživeli. Do približno 2000 m višine je vse kotline in doline zakrivala bela megla. Zato pa je bil pogled na Julijske Alpe s Triglavom na čelu in pa na Visoke Ture, kjer sta ponosno izstopala iz bele rajde gorskih velikarov, Großglockner in Hochalmspitze, tem privlačnejši. Posebno lep je bil pogled na Dobrač ki je sličil otoku sredi belega morja. Z naše planinske kočice na Bleščeči planini smo se podali proti Kepi skupno. Na Borovščici, to je planina med Komnico in Kepo, se je naša skupina delila; nekaj jih je šlo preko severnega grebena na vrh, ostali pa po navadni poti. Na vrh

Črtice in novele

1907—1909

PRAVICA ZA PRAVICO

Nasmehnil sem se, pozdravil sem jo in sem bil vesel njene veselja. To je bilo vse in čisto dovolj. Ko se me je oklenila in je začela govoriti s svojim hitrim, otroškim sunkom sopečim glasom, mi je bilo najprej dolgočas, kmalu že zoprho.

„Ves čas, glej, ves čas sem se te bala. Rekla sem zvečer: Da bi ga še ne bilo! In takoj nato sem rekla: O, da bi že prišel! ... Pa če sem prišla in si bil doma, sem čakala pred durmi. Udari me v obraz! — sem rekla in sem se vsa tresla. Ali takoj mi je bilo prijetno pri srcu. Pozdravi me sladko! — sem rekla in sem odprla duri. Pa me nisi ne udaril, ne pozdravil; še pogledal me nisi, ko sem bila željna tvojih oči... Koliko je zdaj? — o, mesec dni je že in dalj, da me nisi pogledal tako prijazno kakor nočoj! Saj sem tudi jaz bila jezna nate, nič nikar mi ne zameri, hudo sem bila jezna in hudo sem jokala, ker sem mislila v svoji nesпамeti, da me nič več nimaš rad. Ampak zdaj nikoli več tako ne bom mislila in nikoli več ne bom huda nate... Bodi spet svetlo v tej izbi in veselo; tudi vijolic sem prinesla, da bi nama dišale, ko je pomlad!“

Govorila je dolgo; vse tiste lepe, sladke, prijetne besede, ki so toliko tednov molčale s srcu, so hrepenele na dan. Jaz pa sem bil truden, vse drugje so bile moje misli, nisem je več slišal.

„Dovolj je, dovolj za nočoj!“

Utihnili je nenadoma, sredi stavka. Njene oči, v tistem hipu še vesele in bleščeče, so se razširile in plahost je pogledala iz njih. Roke so omahnile, njen život se je narahlo odmaknil od mene.

„S katero besedo sem te žalila? Nisem hotela...“
„Z nobeno besedo, s prav nobeno!“
Vstal sem ves nestrpen in vznemirjen; mislil sem si ogriniti suknjo ter pobeigniti na polje, da si oddahnem, ohladim prevročje misli. Ali vstala je tudi ona — in glej: na njenem obrazu tista plaha vdanost, tista tiha, trepeča svetost, ki mi je vselej, da sem jo le ugledal, pognala v čelo kri, zasuknila in zameglila mi vse misli. Zakaj stala je pred menoj, kakor križ pred grehom — očitane nizkotnosti.

„Kaj stojiš zdaj? Kaj gledaš? Ali sem te udaril?“

Da je takrat odgovorila, da je vzkliknila: Udari si me! S pestjo si ubil mene in mojo ljubezen! — glavo bi bil povesil, oproščena bi jo prosil... Ni odgovorila, strmela je name in je molčala.

Vroč kri se mi je izlila v glavo; sam sem se opajal s svojo bestnostjo, sam sem prekrilaval svoje besede.
„Ti veš — o, ti vse sama dobro veš, kako je z menoj in kaj je v meni! Zato ta tvoja svetost, zato ta tvoj pobožni molk — in zato vse tvoje sladke besede, tvoja ljubeznivost in tvoje solze! Smeješ se v svojem srcu: tako je uklenjen, ko sam ne ve! Kriči, bije ob zid, tepta z nogami — ali zid je močan, molči, smehlja se in ne izpusti jetnika... Jaz pa ne maram več te ječe, ne maram je, ne maram! Rajši... Kaj ti nisem že rekel, že zdavnaj rekel, da pojdi? Kaj stojiš in se ne ganeš? Gani se, poveži culo, pojdi! Drugim prodajaj svoje sladko svetništvu! Na cesto pojdi, nastavi se ob oglu, mnogo jih boš dobila!“

Kričal sem, mislim, do noči.

Kričal sem in komaj sem videl z motnimi očmi, da je upognjena, s težkim korakom hodila po izbi, da je razgrnila veliko rdečo ruto, pospravljala vanjo pisane čunje, da si je oblekla črno jopo in si ogrnila šerpo okoli glave in vratu. Videl sem jo šele, ko je stala pred durmi.

„Samo z bogom mi še reci!“

Ne vem, če sem ji rekel z bogom; duri so se tiho zaprle za njo.

Komaj se je tako zgodilo, sem se vzdramil; ne srda več v srcu, ne ognja več v glavi, ne megle pred očmi. In v ti-

stem hipu sem bil slabič, majhen in bojzljiv, kakor sem bil rojen.

Stopil sem k oknu; ali okno je gledalo na polje in polje je bilo že vse v mraku; tam bi ne razločil sence med sencami. „Saj ni šla! Povrne se, kadar bo kasna in neprijetna noč... in pozdravim jo, kakor se spodobi za moj greh...“

Tako sem prosil oproščena v svojem srcu; ali misel se je smejala:

„Svoboden si zdaj; duri so odprte, stopi iz ječe!...“

Stal sem ob oknu, gledal na polje, ki je tiho tonilo v noč. In ko sem gledal, se mi je zazdelo, da vidim drobno senco v daljavi. In ko sem poslušal z bolno mislijo, sem slišal jok s samotnega polja, jok otroka, ki kliče po materi... Zaprl sem okno in sem ga zadela z zagrinjalom in s suknjo; legel sem na posteljo, zakopal sem obraz v blazino... pa sem videl samotno polje in sem poslušal jok otroka vso dolgo noč.

XII

Teden dni sem čakal, prisluškoval ob durih, trepetajoč, proseč, manjši in podlejši nego kdaj poprej.

„Zdaj si svoboden!“ se mi je smejala misel. „Zdaj pojdi, uživaj življenje, široka ti je zdaj do njega pot!“

Ko se je nagnil sedmi dan, sem vedel, da je dopolnjen in podpisan pravični račun... Pod večer sem pospravil svoje stvari, nato sem legel oblečen ter sem ležal do jutra. Takrat se je pričelo tisto življenje, ki ga bom na teh truhlih plečih nosil do konca dni. Življenje prazno, пусто, brez upanja, brez hrepenenja, brez misli. In življenje s tistimi nočmi, ki je vsaka zase devetkratna smrt. Ob zori šele se vrne praznosta, z njo topi mir in razbolele misli ugasnejo v trudnem spanju. Ob mraku pa se vrača preteklost, sedi ob postelji do zore, pripoveduje strašne zgodbe. Braniš se, zatiseš oči, z bičem udariš po mislih, da bi krenile na drugo pot, na svetlejšo... preteklost govori z enakomernim, trdim, hladnim glasom, poslušaj jo z napetim srcem in ne preslišiš ne ene besede...

Dopolnjen in podpisan je bil račun: pravica za pravico,

Omeniti moramo tudi posebej častite sestre v narodni žoli v št. Rupertu pri Velikovcu in č. g. prošta iz Tinj, Benetka, ki je osebno v gosti megli in temni noči spremljal in blagoslovljal trupla treh borcev, ki so bili pokopani v njegovi proštniji, da dobijo svoje častno bivališče v skupnem grobu z ostalimi tovariši. Prav tako gre topla zahvala našem dobremu ljudstvu, ki je brez razlike stanu in političnega prepričanja pomagalo našim partizanom pri težavnem prekopu, jih hranilo in podpiralo. In to tembolj, čim manj so naši partizani našli razumevanja za svoje častno delo pri nekaterih nemških „Herrenburich“ ki so zahtevali visoko plačilo celo za prenočevanje v hlevih. Podoben smisel za vojne žrtve je pokazal tudi velikovski „Kriegsopferverband“, ki je uprizoril na dan pogreba 83 padlih borcev za svobodo svojo zabavo pod geslom „Frohsinn-Heiterkeit-Tanz“, na kateri je igrala godba z značilnim imenom „Berlin“. Slovenska prosvetna zveza je ta dan v počastitev padlih partizanov opustila vse prireditve, tudi kulturne!

To leto so koroški partizani izvedli še eno težavno delo: prekopalii so padle borce v Borovljah. V nedeljo 1. decembra 1946 je bil tam slovesen prekop 48 partizanov, ki so padli med 9. in 14. majem 1945 v bojih za Borovlje. Šestindvajset teh junakov je bilo zagrebanih že na pokopališču v Borovljah takoj po borbah, ko so tamkaj gospodarili še nacisti. Slovensko in avstrijsko protifašistično prebivalstvo se jim takrat ni moglo dostojno pokloniti in se posloviti od najboljših sinov. Tudi ni moglo preprečiti, da podivjani esesovci, ustaši in belogardiisti ne bi pometali v Dravo naših padlih borcev Bračičeve brigade, Koroškega odreda, gorenjskih in drugih slovenskih brigad ter odredov in hrabrih borcev s koroških kurirskih postaj. Več kot sto junakov je v tistih najskrajnejših dneh izgubilo življenje v bojih z fašističnimi tolpmami, ki so se umikale iz Jugoslavije in iskale zatočišče pri Angležih. Dvaindvajset partizanov je še do decembra 1946 samevalo po gmajnah in grapah okoli Borovelj, ki jim je 1. decembra 1946 naše ljudstvo preskrbelo počitek v skupnem grobu ob mrljih tovariših. Tudi tega pogreba se je udeležilo več kot dva tisoč ljudi iz vse Koroške, čeprav je tistega dne močno snežilo.

Kakor v št. Rupertu in Borovljah so partizani po vsej Koroški prekopalii iz gozdov svoje mrtve tovariše in jih prekopalii na pokopališču. Na štiridesetih pokopališčih po Koroški danes počivajo partizani in Zveza koroških partizanov skrbi za dostojno ureditev njihovih zadnjih počivališč: Apače, Bajdise, Bilčovs, Borovlje, Celovec, Dobra vas, Glinje, Globasnica, Golovica, Grebinj, Kapla na Dravi, Kolmar vas, Libuč, Loče, Loga vas, Lom, Malošče, Medgorje, Obirsko, Podlublje, Radise, Rebrca, Sele, Slovenj Plajberk, Sveče, Eberstein-Svinc, Šmarjeta pri Pliberku, Šmarjeta v Rožu, Šmihel pri Pliberku, Št. Jakob v Rožu, Št. Janž v Rožu, Št. Lenart pri sedmih studenci, Št. Lipš v Podjunu, Št. Martin na Dholci, Št. Rupert pri Velikovcu, Št. Vid v Podjunu, Vrba, Ziljica, Zelezna Kapla, Zitara vas in Zrelec.

To je bil prvi odlomek o dejavnosti naše koroške borčevske organizacije. V prihodnjem sestavku bo govorila o organiziranem delu Zveze nekdanih

partizanov slovenske Koroške, ki se je leta 1952 preimenovala v Zvezo koroških partizanov.

Ohranitev enotnosti bivših koroških partizanov je bilo eno najpomembnejših vprašanj in najtežja naloga organizacije zveze bivših partizanov slovenske Koroške. Te enotnosti niso sistematično cepili, razkrajali samo bivši nacisti, ki so se vrinili pod varstvo zasedbenih oblasti — in te so jim dajale vsjo pomoč — dobršen del so pripeljali k neenotnosti tudi jugoslovanski emigranti. Zelo škodljivo pa je leta 1949 posegla v vrste protifašističnih borcev tudi zloglasna resolucija Informbiroja, ki je čez noč spremenila razmerje do nove Jugoslavije in jugoslovansko partijsko vodstvo imenovala fašistično. Ves štiriletni boj proti fašizmu je bil po agentih Informbiroja postavljen v najslabšo luč. Bivši partizani, ki so bili prva povojna leta sprejeti v KPA — trije tudi v deželno vod-

stvo —, so bili izključeni iz KPA —, obstranki, ki je do resolucije Informbiroja še najbolj pozitivno zastopala stališča, za katere se je potegovala naša borčevska organizacija. Bivši nacisti, do nedavnega še poskriti po luknjah, so se opogumili in vsevprek obrekovali bivše partizane. Spletke so se kar vrstile. Vse plasti nemško govoreče Koroške so bile na eni črti, proti bivšim partizanom in njih enotnosti. Desničarski listi so o partizanih pisali kot o komunističnih banditih, medtem ko so levičarski časopisi pisali članka o titofašistihi.

Koroški partizani so bili vedno močno izpostavljeni desni in levi protipartizanski propagandi; ta ja bila usmerjena tudi osebno, predvsem na vodilne tovariše mlade koroške borčevske organizacije, Zveze bivših partizanov slovenske Koroške; organizacija je 27. januarja 1952 na svojem občnem zboru spremenila ime. Od takrat naprej se imenuje Zveza koroških partizanov.

III. pokrajinski zbor koroških partizanov je izrazil zvestobo tradicijam NOB (na tem zboru je bilo navzočih preko 200 delegatov), ostro protestiral proti škandaloznim razmeram na Koroškem v zvezi s taktičnimi občasimi, ko so bili zapori v Celovcu, Velikovcu, Doblri vasi, Pliberku, Zelezni Kapli, Borovljah in Beljaku polni protifašističnih borcev, — samo Lipej Kolenik je bil takrat že osmič neupravičeno zaprt, obsojen na 14 tednov zapora in višjo denarno globo. Tretji pokrajinski zbor je avstrijskemu notranjemu ministrstvu poslal dolgo protestno pismo; iz njega citiramo nekaj odstavkov: „Hkrati najostreje protestiramo proti zločinskemu ravnanju komandanta orožniške postaje v gela na 40 pokopališčih za 1. novembra vence na grobove padlih partizanov. Tako je tudi ob večjih spomenikih in množičnih grobiščih organizirala spominke slovesnosti. Leta 1949 so bile take počastitve naših žrtve v Borovljah, Velikovcu in Zelezni Kapli. 6. novembra 1949 pa je bil prekop 13 žrtve nemškega terorja, ki so bile 29. 4. 1943 obglavljene na Dunaju. Hkrati je bil prvim aktivistom OF, ki so bili doma iz Sel, Borovelj, Zelezne Kaple, Lobnika, Obirske in Suhe, postavljen lep spomenik iz umetnega kamna; izdelal ga je znani umetnik kipar Matijevec.“

Zveza bivših partizanov Slovenke Koroške je na slovesnost prekopa in odkritja povabila tudi taktatno deželno vlado, vendar je le-ta povabila ignorirala. S tem je pač pokazala, da naših žrtve ne prizna, jih noče priznati in jih hoče za vsako ceno zanikati. S tem pa hoče pred svetovno javnostjo zanikati tudi nesporno dejstvo, da smo bili v mejah sedanje Avstrije koroški Slovenci edini, ki smo se z orožjem v rokah organizirano uprli Hitlerjevi Nemčiji.

Zelo značilno pa je bilo na predvečer in na sam dan prekopa 13. žrtve v Selah. Tja so prišli trije vohuni oz. skrivni policisti iz Celovca in natančno zapisovali ves potek priprav in samo slavnost prekopa in odkritja spomenika. Celotni župnikov nagovor, da o govorih drugih sploh ne govorimo, so omenjeni trije stenografirali in se pri tem tako vneli trudili, da jim je pot tekkel po obrazih. Čeprav je vse vedelo, da so v Selah policisti, je naše ljudstvo množično prišlo na slovesnost. V tem obdobju je potekala tudi na-

biralna akcija za postavitve partizanskih spomenikov. Naredili so tudi vlogo na varnostno direkcijo v Celovcu (8. 6. 1949), da bi nabiralna akcija bila javna. Prošnji pa ni bilo ustreženo; 13. 7. 1949 so jo telefonično zavrnili z utemeljitvijo: Dr. Romauch odgovori, da bo vprašanje javne zbirke za partizanske spomenike obravnavano na naslednji vladni seji koroške deželne vlade. Da danes, ko to pišem, in od tega je 28 let, te seje in tudi pozitivnega sklepa in odgovora ni bilo.

Zveza je še enkrat naredila prošnjo za nabiralno akcijo za postavitve spomenika v Zelezni Kapli. Ker je prošnja bila tudi tokrat zavrnjena, je Zveza bivših partizanov pisala odprto protestno pismo ravnatelju deželnih uradov: „Koroška deželna vlada je po Vašem pisanju št. 708-1/50 z dne 6. aprila 1950 sklenila, da našo prošnjo za javno zbirko za postavitve spomenika padlim partizanom v Zelezni Ka-

nemškimi šovinističnim hujskačem pobudo in možnost za rovarjenje proti domačemu slovenskemu ljudstvu, tako dolgo Zveza bivših koroških partizanov tega vzroka ne more priznati in odločno zahteva, da koroška deželna vlada preklicuje svojo prepoved nabirke za spomenik padlim partizanom in ustreže njeni prošnji za javno zbirko za postavitve partizanskega spomenika.“ Do danes javna nabirka še ni bila dovoljena.

Šele 30. X. 1960 je Zvezi koroških partizanov uspelo skupaj z Jurijem Pasterkom iz Lobnika postaviti partizanom spomenik, oz. nagrobni kamen, in to na mestu, kjer je pokopan narodni heroj Franc Pastek-Lenart. Tudi to delo so imeli namen preprečiti NOV sovražni elementi. Vmešal se je celo škofijski ordinariat ter zahteval, naj na spomenikem kamnu izbrisejo zaznambe FLR in ZSSR, ki so bile pripisane k imenom padlih borcev — jugoslovanskih ali sovjetskih državljani.

Prav tako je zveza bivših partizanov slovenske Koroške organizirala invalidsko komisijo; ta je imela in še ima nalogo skrbeti za gmojni položaj partizanskih invalidov, vdov in sirot padlih borcev. Naša borčevska organizacija je prek zvezne invalidske uprave posredovala invalidnino za več kot 150 koroških partizanskih invalidov in svoje padlih partizanov. Hkrati s to akcijo pa se je z avstrijskimi oblastmi bojevala, da bi bivši protifašistični borci in svoji padli partizanov dobili podporo od Avstrije, ki jim gre po OFG § 4. (OFG = Zakon o podpori žrtvam fašizma.)

30. aprila 1950 je bil v Celovcu IV. pokrajinski zbor Zveze bivših partizanov slovenske Koroške (stopetdeset delegatov). Pokrajinski zbor je potekal v času, ko je informbirevska resolucija proti vodstvu jugoslovanskega partizanskega vodstva tudi pri koroških borcih dosegla „svojo zmago“ (poskus, da bi med bivše partizane zasejali zmedo in medsebojno nezaupanje, cepili enotnost bivših borcev proti fašizmu). Pokrajinski zbor je temeljito razkinal laži in obrekovanja Informbiroja.

Naša borčevska organizacija je ostala enotna, ker je znala kljubovati vsem težavam in v lastnih vrstah odstraniti pleve od zdravih zrn.

Zveza je prirejela razna srečanja bivših borcev. Tako je bil na binokosni ponedeljek 5. junija 1950 znova partizanski miting v Selah. Na miting pri Mažiju v Selah se je zbralo veliko številu domačinov, predvsem pa bivših partizanov. Prepevali so partizanske pesmi in budili spomine na pretekle dni, ko so z orožjem v rokah izganjali z naše zemlje krutega sovražnika — nemški nacifašizem.

Koroški partizani so se 23. julija 1950 udeležili tudi prvega koroškega partizanskega tabora v Kotlah, kjer je v imenu ZBPSK pozdravil predsednik in izjavil, da prinaša taboru iskrene pozdrave slovenskih in avstrijskih protifašističnih borcev ter poudaril, da se je v času boja na najsevernejši jezikovni meji, na Sinški planini, v kravmevoji proti tiranskemu fašizmu simbolično kovala enotnost demokratičnega avstrijskega in jugoslovanskega življa, ki rodi trajne sadove in se čim bolj pogloblja.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Karel Prušnik - Gašper

Rojstvo in življenje Zveze koroških partizanov

stvo —, so bili izključeni iz KPA —, obstranki, ki je do resolucije Informbiroja še najbolj pozitivno zastopala stališča, za katere se je potegovala naša borčevska organizacija. Bivši nacisti, do nedavnega še poskriti po luknjah, so se opogumili in vsevprek obrekovali bivše partizane. Spletke so se kar vrstile. Vse plasti nemško govoreče Koroške so bile na eni črti, proti bivšim partizanom in njih enotnosti. Desničarski listi so o partizanih pisali kot o komunističnih banditih, medtem ko so levičarski časopisi pisali članka o titofašistihi.

Tako se je dopolnilo: pravica za pravico, solza za solzo...

○

Malinovec je dovršil zgodbo, natočil je ostanek čaja in je molčal.

Poslovala sva se v temi in si nisva segla v roko. Bilo mi je težko pri srcu, kakor da sem slišal bolesten klic iz svoje mladosti...

BRAT EDVARD
ZGODBA IZ SANJ

I

Ko je Francka služila v samotni pri Ferjanovih, je planila neko noč iz sanj in se je hudo prestrašila.

„Nikar!“ je vzkliknila — toda tiho je bilo v izbi in tiho je bilo zunaj.

Tresla se je po vsem životu in mraz ji je bilo, ko je stopila k oknu in odgnila črni zastor. Noč je bila tako temna kakor malokdaj, ne zvezd ni bilo, ne meseca. Če so se razmeknili za trenotek oblaki, je pogledalo neskončno daljno, sanjavo nebo, kakor skozi ozko lino; pogledalo je in je ugasnilo, lina se je tiho zaprla.

In vendar se je zdelo Francki, da niso bile sanje, ko je slišala krik, ki se je bil nenadoma vzdignil iz teme kakor črna ptica. Krik brez besed, ki plane sunkoma iz prs, nerazločen, nerazumljiv — nenaden krik sredi gozda, krik iz zemlje same, ki se je zgrozila v sanjah...

Francka je razločila dom Travnovih. Onkraj ceste je stalo veliko črno poslopje, napol utopljeno v temo, vse pusto in osorno... „Dom zlih duhov!“ je vztrepkala Francka. Zobje so ji šklepetali od mraza in že je hotela zagniti okno, ko se ji je zazdelo nenadoma, da se je bilo zgenilo v ogromnem črnem poslopiju, da se je bilo tam nekje zasvetilo za hip, kakor da je bila švignila skozi temo drobna svetla večča.

Dolgo je gledala Francka, toda večče ni bilo več; tišina sama.

„Bog nas varuj greha!“ je izpregovorila, pokrižala se je in je zastrla okno.

Zadremala je in ko je dremala, je slišala, kako je potrkal hlapec na duri in izpregovoril napol šepetaje:

„Ali spiš, Francka?“

„Ne spim, Tone!“

„Ali si kaj slišala?“

„Slišala sem.“

„Iz krčme sem šel, čez most... tudi jaz sem slišal...“

Tiho je bilo za hip.

„Ali spiš, Francka?“

Ni odgovorila več; slišala je kakor v sanjah in je razumela, govoriti ni mogla.

„Spet ga bodo nocoj!“

„Bog se usmili... Bog odpusti!“

Samo zavzdihnila je, samo ustnice so se premeknile, glasu ni slišal.

„Lahko noč, Francka!“

Zaspala je, njene sanje pa so bile težke, belostrmeče, kakor vzrastle počasi iz črne gašnje poslopja onkraj ceste, plahutaje z ogromnimi perutmi — ogromen netopir.

Videla je obraz, ki ji je bil znan in ki je bil vendar čisto drugačen — kakor da se je bil vzdignil iz groba in je bila na njem še senca trohnobe in smrti. Dolgi črni lasje so padali na čelo v sprijetih mokrih kodrih, tudi brada je bila razkuštrana; oči so ležale v globokih jamah, tako da je komaj sijal iz globočine njih bledežarki plamen; od čela, izpod las, čez upala, dolga, siva lica je tekla kri v debelih curkih; počasi je tekla, napol se je bila že strdila in od brade ni kapalo več.

(Dalje v prihodnji številki)

dvoje solz za eno, troje za dve; drugemu srcu izžemaj kri, da bo tekla iz tvojega v potoku!

Kje so zdaj tisti, ki sem jih žalil? Kje sem jaz? Do zadnjega se je dopolnila pravica...

Zjutraj sem se napolil v najtišjo samoto, ki je zdaj moj delež. Čakal sem dolgo vlak; ker je bila nedelja, se je trlo na peronu in v krčmi vse polno ljudstva, zato sem pobegnil v dnevored. Ali tudi tam je bilo mnogo veselih ljudi; nekdo, ki ga nisem poznal, se mi je celo nasmehnil in me je pozdravil; izza kovanec se je glasila poskočna godba, na belo pot je sijalo sonce.

Tudi pod kovanji mi je bilo neprijetno; veseli obrazi, vesela pesem, vesela luč — kaj bi meni? Ko sem se zlovoljen okrenil, da bi se vrnil, sem ugledal v soncu, sto korakov daleč, mlad par, ki je šel počasi naravnost meni nasproti. Vodila sta se pod pazduho, obadva sta bila vesela, čul sem njun zvonki smeh. Nalašč, meni v znamenje in spomin so se igrali sončni žarki na njunih obrazih. Njena bela šerpa se je prešerno bleščala v soncu, njena lica so dihala mladost in pomlad — kakor takrat v žitnem polju nad vasjo...

Potisnil sem klobuk globoko na čelo in sem pobegnil. Zakaj ljubil sem jo, kakor nekdanj in na vekomaj... Kadar se v dolgih nočeh pogovarja preteklost z menoj, pripoveduje o njej največ in najlepše zgodbe.

Nisem še dolgo sameval v tišini teh sivih, neblagoslovljenih ulic, ko so mi spomčili, da je Olga umrla. Ne vem, kdo mi je pisal, in ne vem, kdo mu je naročil. Pisal pa mi je, da je umrla teden dni po poroki in da je bil na mrtvaškem odru trd in grenak njen obraz. Mož je bil ves siv in star; od žalosti, so rekli. Kupil je drag venec s svilenimi travkami ter dal napraviti veličasten pogreb; na fari je pozvanjalo z vsemi tremi. K pogrebu pa ga ni bilo; ko so bili pogrebniki na pokopališču, je izginil Bog vedi kam; nihče ga ni več videl...

Njo pa vidim, kadar planem ponoči pokoncu, pogledam proti zvezdam; tam je ona, pozdravlja me in vprašuje: „Ali veš zdaj, dragi moj, kaj je boleš?“

Prebujenje koroških Slovencev, posebno pa še razne akcije slovenske mladine v Rožu in Podjunu so izredno odmevale v javnosti matičnega naroda. Njihova stiska je prišla v zavest vsakogar od nas, ki živimo v okviru Jugoslavije. **Od te zavesti pa zavisi tudi podpora matičnega naroda, ki bo tem večja, kolikor bolj bo opazal, da prebujenje napreduje.** Brezbriznosti je vedno manj. Podiranje dvojezičnih napisov v Pliberku in grob postopek oblasti z mladinci je v živo zadel naš čut za pravičnost, s tem pa tudi vzbudil našo pripravljenost, da rojakom pomagamo. Včasih s Koroške ni bilo poročil. Danes je naš človek o vsem dobro informiran. Napredek je torej večji, kot bi se komu morda sprva zdelo.

Samo veselje smo lahko, da je opisano prebujenje odločno, da ga spremlja velika mera samopozrtvovanja in da vseeno ni zapadlo v to, da bi se udarec vračal z udarcem. Borba naših ljudi je ostala vseskozi poštena.

Značilno pa je, da tudi tako borbo nasprotniki imenujejo „ekstremizem“. S takim poimenovanjem hočejo zavreči prav vse, kar ima za cilj, da prepreči nadaljnje izginjanje slovenske narodne biti na Koroškem. Nekateri nasedajo in se bojijo že lastne sence. V strahu odrekajo podporo celo takim nenasilnim akcijam, kakršne so bile nedavno, in se umikajo. K sreči so to posamezniki, ki so takorekoč že kronično zastrašeni. **Vedno več jih je, ki spoznajo, da so vsi pošteni in odkriti načini borbe daleč od ekstremizma in daleč od nasilja. Vedo, da nasprotnik zmaguje samo toliko, kolikor mu uspeva, da nas zastraši. Zato hoče pogum slovenskega človeka očrtni kot „ekstremizem“.**

Sploh lahko opazimo, kako velikonemško in novonacistične ter meščansko nemškularske sile ponavljajo gesla o ekstremizmu, katerih edini cilj je, da bi Slovincem vzeli zagon pri njihovih prizadevanjih po samozagatitvi. Vemo, da je to pri zastrašenih prebivalcih uspelo. Le-ti se bojijo očitka ekstremizma že celo tedaj, če bi spregovorili slovensko na javnem mestu. Že to naj bi bila predrznost, ki moti sožitje na Koroškem, pa pohlevno tolčejo nemščino, ki je včasih niti ne znajo prav.

Drugo tako geslo, s katerim skušajo velikonemške sile zaustaviti preporod slovenske narodne in socialne zavesti na Koroškem, je očitek, da Slovenci pripravljajo nekako slovenizacijo in

reslovenizacijo. Prav posebno bi rad poudaril, da je tak očitek morda še bolj nevarno geslo, kot tisto o ekstremizmu. Zavrl naj bi neko nalogo, ki je usodno važna za naš obstoj, pa se je sploh še nismo lotili. In žal, tudi ta očitek je doslej vžgal. Preplašeni starši se npr. odrekajo slovenskega pogovora s svojimi otroci, oziroma so se uklonili, ko so njihove otroke v ponemčevalnih vrtcih iztrgali materini govorici. Tako se je zgodilo, da imamo danes na Koroškem veliko Slovencev, ki slovensko sploh ne znajo več in katerih slovenska zavest ždi pokopana nekje v podzavesti. Podoben maloduš-

šele omogočiti. Tega naj se zavedajo tisti posamezniki med slovenskimi duhovniki, ki zaradi zahtev nemškutarjev uvajajo nemške obrede, čeprav v fari ne živi morda niti peščica pravih Nemcev. Če to delajo, nasedajo zločinški raznarodovalni strategiji in s tem nehoče postajajo sodelavec tujca. S tem pa se tudi odrekajo dediščine mnogih nekdanjih in sedanjih slovenskih duhovnikov, ki so bili stebri narodne samobitnosti.

Gre torej le zato, da ljudi vrnemo k svojim izvirom, da jim damo, da zopet svobodno črpajo življenjsko silo iz svojih korenin. Da se zavedo sloven-

se nauči slovensko: prestara sem. Mnogi pa niso prestari. Nekateri se npr. ne bi upali. Npr. vrsta visokih uradnikov v deželni vladi, pa tudi ne kak delavec, ki dela pri tujem podjetniku. Toda nekateri so se nekako zaradi drugih podredili tujčevanju. Dali jim je treba samo priložnost, da se vrnejo.

Moramo torej omogočiti povratak v domovinski jezik svojih prednikov. To ni reslovenizacija, kajli ti ljudje v resnici sploh niso bili deslovenizirani. Tuj jezik jih je sicer razklal, ni jim prav odzval biološke in psihološke danosti njihove osebnosti. Ne smemo se odreči rojakov, ki ne znajo več slo-

Zato ni bilo prav, če smo te janičarje in nemškutarje vsevpnek samo obsodili. Najostreje moramo seveda obsoditi njihovo početje; obenem pa moramo najti pot do njih, da jim pomagamo da se rešijo dejanj, o katerih niti ne vedo, kako zelo so jim v sramo to in pogubo. Vedeti moramo, da je njihovo ravnanje bolno. Prav bi bilo, da jih rešimo duševne in osebne spatenosti in stiske, v katero so zapadli. Naloga sploh ni neuresničljiva. In kakšen bi bil uspeh? Zopet lahko sežemo k primerjavi z izseljencem. Ko se po dolgih letih vrne domov, ko zopet vidi domovino svojega otroštva oziroma dom svojih prednikov, prične takorekoč s širokimi pljuči vdihavati domač zrak. Človek, ki je zopet našel domovino, je ne bo nikoli več zapustil. Znal ji bo biti zvest bolj, kot vsi tisti, ki niso nikoli okusili, kaj je to zdomstvo. Zato bi ne bilo nič čudnega, če bi nekdo, ki je včeraj podiral slovenske napise, jutri raje žrtvoval samega sebe, kot pa da bi pustil, da pade napis, kaleroga zdaj brani. Morda bi kaj podobnega sprva uspelo le pri enem ali dveh; toda tudi to bi bilo za začetek ogromno. Vedno je najtežje prvo dejanje, drugo je že lažje, tretje gre samo od sebe!

Če torej hočemo pregnati sovraštvo, je treba po tej poti. Če to ne bomo storili, bomo imeli jutri potujčene otroke tistih današnjih slovenskih mladinciev, ki so najbolj zavedni Slovenci. Sovrašstvo se bo stopnjevalo do zadnjega obračuna, ko se noben Korošec ne bo več hotel šteti k narodu svojih prednikov. **Zato je najbolj bistvena naloga, kako načeti in razkrojiti pojav odpadništva.**

K sreči že vemo za primere, da so se „izseljenci“—žrtve potujčevanja vrnilo. Slovenci na Koroškem imajo danes dovolj izučenih ljudi, ki so v stanju najti načine, kako iz takih posameznih primerov narediti pravilo. Predvsem pa, kakšne psihološke in sociološke prijeme uporabiti, da to dosežemo.

Taka pot je tudi v interesu nemštva. Janičarji ga ne jačajo, ampak izpodkopavajo in pačijo. Pravo nemštvo je v svobodnem utripu resnične nemške kulture. Janičar pa ustvarja kulturo Wehrmachta in SS. Skupna naloga Slovencev in pravih nemško govorečih Avstrijcev mora torej biti, da asimilacija zaustavijo, posledice pa odpravijo.

primarij dr. Jurij Zalokar

Pozor pred nakanami ki hočejo vzeti zagon prebujenju

než kot tisti, ki se ni upal spregovoriti slovensko na vlaku oziroma na javnem prostoru, bi enako malodušno v tem primeru dejal: to pač niso več Slovenci in bi opustil vsak napor, kako popraviti očitno jezikovno in človeško krivico ob vsiljeni govorici.

Pa vendar ne gre za nobeno reslovenizacijo in še manj slovenizacijo, če bi storili vse, kar je v naši moči, da generacije, ki so jih odtujevali, povr-nemo nazaj k resnici njihovega rojstva. Saj je vendar nesmisel, da bi slovenska mati in slovenski oče naredila nemškega otroka! Nesmisel celo tedaj, če sta slovenska mati in slovenski oče že precej nasledila potujčevanju in se spremenila zaradi golega miru in oportunitizma v nekega nemščurja. Jasno je, da tudi slovenskih starih staršev ne morejo biti Nemci. **Narodnost si človek ne izbira, narodnost se narodi.**

Še nekaj je treba opozoriti. **Pravice do asimilacije ni.** Še zlasti ne v okolju, kjer se hoče z asimilacijo poimenovati najbolj grobe načine potujčevanja. Asimilacija je tedaj le zločin nad človekom, ki ga noben količjak pošten človek ne more zagovarjati, kaj

vskega porekla, čeprav slovensko ne znajo več. **Kajli potujčenost je istočasno osebna izkaznost in izirganost iz harmonične celovitosti s svojo pod-zavestjo.** Pametni starši je svojemu otroku ne bodo privoščili. Zapeljani starši tega ne uvidijo. Toda pogovor s takimi otroci, ki slovensko sploh ne znajo več, nas večinoma prepriča, da je v njihovi podzavesti slovenska preteklost, čeprav odrinjena, še močno prisotna. Ti otroci so podobni zdomcu, ki je na tujem. Pridejo trenutki, ko občutijo bolečo izgnanost, bolečo oddaljenost „domovine“. In v teh trenutkih jih razjeda domotožje. To seveda ni prostorska odgnanost. Pač pa odrezanost od res tople neposrednosti matere, od očeta, od starih mater in očetov... Nič več ni pristnih stikov. Ni več istosti, ki ni le jezikovna. To so ljudje, ki jim je bila preteklost prednikov ukradena.

S tem domotožjem moramo računati. Malokdo si ga upa javno izraziti. Toda ne morem pozabiti pogovorov, ki sem jih imel s takimi ljudmi. Videl sem, da bi spregovorili slovensko, če bi le znali. Neka stara ženska mi je skoraj v solzah dejala, ko sem jo vabil, naj

vskega porekla, čeprav slovensko ne znajo več. **Kajli potujčenost je istočasno osebna izkaznost in izirganost iz harmonične celovitosti s svojo pod-zavestjo.** Pametni starši je svojemu otroku ne bodo privoščili. Zapeljani starši tega ne uvidijo. Toda pogovor s takimi otroci, ki slovensko sploh ne znajo več, nas večinoma prepriča, da je v njihovi podzavesti slovenska preteklost, čeprav odrinjena, še močno prisotna. Ti otroci so podobni zdomcu, ki je na tujem. Pridejo trenutki, ko občutijo bolečo izgnanost, bolečo oddaljenost „domovine“. In v teh trenutkih jih razjeda domotožje. To seveda ni prostorska odgnanost. Pač pa odrezanost od res tople neposrednosti matere, od očeta, od starih mater in očetov... Nič več ni pristnih stikov. Ni več istosti, ki ni le jezikovna. To so ljudje, ki jim je bila preteklost prednikov ukradena.

Zato ni čudno, če se tudi ti ljudje, ki skušajo zatreti domotožje z janičarskim obnašanjem, v globinah vendarle zavedajo svojega resničnega bivanja. Osebna imena dajejo svojim otrokom sicer nemška, da bi poudarili svoje nemštvo. Toda ohranili so slovenske priimke. Ostali so Dobernigi itd. Zato smo lahko o nečem prepričani: celo v krogih najbolj Slovincem sovražnih ljudi so naši rojaki, ki jih potujčenost sicer pači, ki pa v globini podzavesti vendarle skrivajo željo po slovenski resnici.

Občina Murska Sobota je obhajala svoj praznik

V spomin na pomemben in krvav dogodek iz dobe narodnoosvobodilne borbe in revolucije obhaja občina Murska Sobota vsako leto 17. oktobra svoj praznik. V teh dneh leta 1944 je prišlo do spopada med madžarsko vojsko in žandarmerijo ter aktivisti NOB v Brumenovi hiši v Murski Soboti. Vojaki so zajeli Brumenovo družino in nekaj udeležencev sestanka. Ko so se hrabro borili, so umrli trije veliki možje revolucije: Jože Kramar-Juš, Dane Šumenjak in Franc Kosi, ranjenega Bojana Čerčiča pa so Madžari prepeljali v bolnišnico, od koder je pobežnil. Revolucija v Prekmurju se je po teh dogodkih nadaljevala s še večjo vnmom.

V spomin na te dogodke so delovni ljudje in občani soboške občine tudi letos nadvse slovesno in predvsem z delovnimi uspehi počastili svoj občinski praznik. Številne prireditve so se zvrstile v dneh od 14. do 23. oktobra v vseh krajih občine. V Bakovcih je bil predan namenu nov otroški vrtec, na Hodošu prepotreben vaški vodovod itd. V okvir praznovanja sodi tudi razstava v soboškem paviljonu arhitekta Novaka „Jugoslovanski bienale male plastičnosti“. V soboto 15. oktobra je bila skupna seja vseh zborov občinske skupščine. Ob spominskih obeležjih iz NOB so položili vence, podelili pa so tudi priznanja in nagrade soboške občine. Poleg tega je bilo na sporedu več športnih prireditev, štiridnevna manifestacija z naslovom „Pohod po poteh I. prekmurke čete“, ki je trajala od 14. do 17. oktobra, pa je bila slovesno zaključena z množičnim zborovanjem na Trgu zmage v Murski Soboti.

Občina Murska Sobota meri 691 km². Leži v najsevernejšem delu severovzhodne Slovenije. V 135 naseljih živi 65.000 prebivalcev. Od celotnega prebivalstva je 54 % kmečkoga prebivalstva, tako da spada Murska Sobota med kmetijske občine. Po velikosti in številu prebivalcev pa je to ena največjih občin v SR Sloveniji. Upravno, kulturno in gospodarsko središče občine je Murska Sobota z 11.500 prebivalci. V družbenem sektorju je v občini zaposlenih 14.700 ljudi, od tega v gospodarstvu 12.200 in v negospodarskih dejavnostih 2.500 oseb.

Glede na obmejno geografsko lego je občina prehodila specifično zgodovinsko pot. V 30 letih povojnega razvoja v svobodi je občina doživela pravi preporod in dosegla zavidljive rezultate na vseh področjih družbenoekonomskega razvoja. Letno se ustvari v gospodarstvu občine 1,4 milijarde din družbenega proizvoda in 1,3 milijarde din narodnega dohodka; narodni dohodek na prebivalca znaša 20.000 din. Gospodarstvo občine predstavlja 1,7 % družbenega proizvoda SR Slovenije in 45 % družbenega proizvoda regije.

HITREJŠI RAZVOJ INDUSTRIJE

V gospodarstvu občine so zastopane vse gospodarske dejavnosti. V družbenem proizvodu so najmočnejše zastopane industrija, trgovina, gradbeništvo, kmetijstvo in obrt. V industriji prevladujeta tekstilna in živilskopredelovalna industrija ob kovinski, grafični, lesni ter industriji gradbenega materiala.

Tekstilno industrijo zastopa tovarna oblačil in perila „Mura“ v Murski Soboti ter tovarna pletenin „Bellinka“ v Bellincih. Nosilec živilskopredelovalne industrije in kmetijske proizvodnje je kmetijsko industrijski kombinat „Pomurka“ v Murski Soboti. Industrija kot ena izmed najpomembnejših panog gospodarstva bo tudi v bodoče nosilec hitrejšega razvoja občine. Težišče v razvoju bo na tistih proizvodnih področjih, v katerih je dana prednost v primerjavi z drugimi kraji v Sloveniji. Najpomembnejše mesto bo še naprej pripadalo živilskopredelovalni in tekstilni industriji ter uvajanju novih dejavnosti.

KMETIJSTVO IMA POSEBNO MESTO

Osnovna usmeritev kmetijstva v občini je v živinorejski in poljedelski proizvodnji. Kmetijska proizvodnja je organizirana na 45.500 ha kmetijske površine, od tega je v zasebni lasti 92 %, na katerih je 12.500 kmetijskih gospodarstev. Nasilec in organizator kmetijske proiz-

vodnje je KIK „Pomurka“ s svojimi obrati. Zasebni sektor kmetijstva je povezan preko obrata za sodelovanje s kmeti, ki skrbi za posodobitev in hitrejši razvoj tega dela kmetijske proizvodnje. V kmetijski tržni proizvodnji odpade 90 % na živalsko in 10 % na rastlinsko proizvodnjo.

V srednjeročnem planu razvoja občine za obdobje 1976—1980 je dana prioriteta razvoju kmetijstva v živilsko predelovalno industrijo. Na teh področjih so načrtovana investicijska vlaganja za nove objekte in modernizacija proizvodnje.

VZPOREDEN RAZVOJ TRGOVINE, GOSTINSTVA IN TURIZMA

Za nadaljnji hitrejši razvoj gospodarstva občine so pomembni trgovina, gostinstvo in turizem. Hitrejši razvoj gostinstva in turizma je zasnovan na večjem izkoriščanju termalnih in slatinskih vodah za zdraviliški in izletniški turizem z obstoječim termalnim zdraviliščem v Moravcih.

POSEBNA SKRB ŠOLSTVU IN ZDRAVSTVU

Na področju zdravstva, šolstva, otroškega varstva in ostalih dejavnosti so bili v zadnjih letih prav tako doseženi pomembni rezultati. Zgrajeni so bili vrtec na Tišini, v Prosenjakovcih, v Murski Soboti in v Bakovcih, poklicna šola v Murski Soboti, lekarna v Bellincih, rentgenološki oddelek, interni oddelek bolnišnice, dom za ostarele občane in številni manjši objekti.

Po srednjeročnem programu razvoja občine za obdobje 1976—1980 je področju vzgoje in izobraževanja ter zdravstvu namenjena posebna skrb za izboljšanje materialnih in splošnih pogojev. V naslednjih letih bodo vložena velika sredstva v gradnjo osnovne šole Bellincin in šole Mačkovci-Puconci, kirurškega oddelka bolnišnice, v izgradnjo druge faze poklicne šole, v izgradnjo druge faze doma ostarelih ljudi, dijaškega doma in številne vrtnice ter druge manjše objekte.

SOBOTA, 5. 11.: 8.00 Čudoviti svet muca Filemona — 8.10 Z besedo in slika — 8.25

Igrajmo se gledališče — 8.50 Pisani svet — 9.25 Človek in duševna stiska — 9.45 Dokumentarna oddaja — 15.45 Nagomet — 17.45 Obzornik — 18.00 Huckleberry Finn — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunanje-politični komentar — 20.00 Klič me za umor — 21.45 Moda za vas — 22.00 Dnevnik.

NEDELJA, 6. 11.: 8.15 Poročila — 8.20 Za nedeljsko dobro jutro — 9.00 625 — 9.40 Gaspas Bovary — 10.35 Ostržek — 11.00 Karina — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 17.45 Košarka — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Nikola Tesla — 21.10 Oblast svetotom, zemlja kmetom — 21.55 Dnevnik — 22.05 Reportaža za nogometne tekme Vojvodina : Partizan — 22.35 športni pregled.

PONEDELJEK, 7. 11.: 9.05 kolska oddaja — 17.10 Vrtec na obisku: ugrabljaj za nami — 17.25 Zakoni divjine — 17.50 Obzornik — 18.05 Človek in duševna stiska — 18.30 Dogovoril smo se — 18.45 Mladj za mlade — 19.30 Dnevnik — 20.00 Črni globus — 21.05

Počastili smo spomin padlih borcev za svobodo v borbi proti fašizmu

(Nadaljevanje s 1. strani)
smo se zmotili: kmalu nam je bilo jasno povedano, da za slovenski jezik na Koroškem ni več prostora. Vendar smo bili pripravljeni braniti svoj jezik; zoperstavili smo se nasilju in priznali moramo, da so nas v boju za narodni obstoj podprli tudi nemško govoreči sodeželani. V boju proti fašizmu je Koroška dala nad tisoč žrtev, je dejal dr. Sienčnik in opozoril, da je polovica teh žrtev bila slovenskega porekla. „Postavljen jim je bil ta skupni spo-

spomenik, ki naj bi bil njim v čast in nam v opomin,“ je poudaril govornik. „Na spomeniku pa so zapisane le nemške besede DEN OPFERN DES KAMPFES FÜR ÖSTERREICH. Bilo bi prav in bi odgovarjalo načelu enakopravnosti, če bi se tem nemškimi besedam dodal slovenski napis SLAVA NJIM. Tako bi bilo tudi na zunaj dokumentirano, da sta se na Koroškem vzajemno borila oba tu živeča naroda proti enemu in istemu sovražniku.“

ADE pomemben proizvajalec energije

V poslovnem letu 1976 so Avstrijske dravske elektrarne v proizvodnji električnega toka dosegle izredno lep uspeh in sicer 4.020,3 milijona kilovatnih ur, kar je bil do sedaj največji doseženi letni uspeh. S tem rezultatom štejejo Avstrijske dravske elektrarne med največje proizvajalce električnega toka Avstrije. Porast proizvodnje v primerjavi z letom 1975 znaša (3.526,7 mil. kv ur) 14 odstotkov.

Ker po navadi v drugi tretjini leta v Dravi primanjkuje vode, je tudi proizvodnja temu primerno manjša. V lanskem letu je znašala 1.913,8 milijona kilovatnih ur, kar je v primerjavi z letom 1975 nazadovanje proizvodnje za 15,1 odstotka.

V času ko nazadujejo vodne mase v Dravi pa priskočijo na pomoč kalorične elektrarne. V lanskem letu so le-te dvignile proizvodnjo kar za 65,7 odstotka na 2.106,5 milijona kilovatnih ur. Ker se kalorične elektrarne kurijo s premogom je bila dobava premoga tudi večja kot je bila načrtovana. Premog za kalorične elektrarne so dobavljali tudi iz Velega v Sloveniji. S koncem lanskega leta so dobavo velenjskega premoga oziroma lignita ustavili.

V poslovnem letu 1976 je bilo zaposlenih v ADE 681 nastavljenec, 939 delavcev in 107 vajencev. Stanje osebja se je v primerjavi z letom 1975 znižalo za 0,5 odstotka.

Investicije v minulem poslovnem letu so se v glavnem odvijale na področju gradnje vodnih elektrarn. Tako so na največjem gradbišču v dolini Malte, kjer so graditelji v veliki jez zabetonirali skupno 1.410.483 kubičnih metrov betona, dosegli 182 metrov višine. Letos poleti je dolinska pregrada že dograjena; njena višina

znaša 200 metrov. 9. decembra lanskega leta je začel v sestavi elektrarn Malte proizvajati prvi generator električni tok, tako da se je storilnost Avstrijskih dravskih elektrarn povečala za 182,5 na 1143,2 megavata. Julija lanskega leta je bila otvoritev novega „Aninega mosta“. Polovico stroškov gradnje elektrarne ob Aninem mostu bodo nosile Avstrijske zvezne železnice. Eden obeh generatorjev (enofazni) bo služil Avstrijskim zveznim železnicam.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 5. 11.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.
NEDELJA, 6. 11.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.
PONEDELJEK, 7. 11.: 13.45 Dnevnik — Zborniška glasba.
TOREK, 8. 11.: 9.30 Pisani svet — 13.45 Dnevnik — Šport — Aktualna znanost.
SREDA, 9. 11.: 13.45 Dnevnik — Komorna glasba.
ČETRTEK, 10. 11.: 13.45 Dnevnik — Kdo je bil Santonino? — Od papevke do papevke.
PETEK, 11. 11.: 13.45 Dnevnik — Za našo vas.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 5. 11.: 4.30 Dobro jutro — 6.20 Rekreacija — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Mladina poje — 11.03 Sedem dni na radiu — 12.10 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Veseli domači napevi — 14.05 Glasbena abeceda — 14.25 S pesmijo in plesom v novi teden — 15.45 S knjižnega trga — 18.05 Gremo v kino — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Ansambel Jože Kampač — 20.00 Sobotna glasbena panorama — 21.30 Oddaja za izseljence — 23.05 Popularnih dvajset.

NEDELJA, 6. 11.: 4.30 Dobro jutro — 6.15 Danes je nedelja — 7.00 Jutranja kronika — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.52 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši — 10.05 Nedeljska panorama lahke glasbe — 11.00 Pogovor s poslušalci — 11.15 Voščila — 13.20 Nedeljska reportaža — 14.05 Nedeljsko popoldne — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.00 Radijski dnevnik — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Glasbena tribuna mladih — 23.15 Plesna glasba.

PONEDELJEK, 7. 11.: 4.30 Dobro jutro — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Ringa raja — 9.40 Vedre melodije — 11.03 Za vsakogar nekaj — 12.10 Veliki revijski orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.45 Kulturna kronika — 18.25 Zvočni signali — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Ansambel Janeza Jeršnovca s planšarji — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Seviljski brivec, opera — 22.20 Popevke — 23.15 Za ljubitelje jazz.

TOREK, 8. 11.: 4.30 Dobro jutro — 6.20 Rekreacija — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Slovenski predalpski svet — 9.30 Iz glasbenih šol — 11.03 Promenadni koncert — 12.10 Danes smo izbrali — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pa domače — 14.05 V korak z mladimi — 15.45 Radijski univerza — 18.05 Obiski naših solistov — 19.45 Ansambel Slavko Žnidaršič — 20.00 Slovenska zemlja in pesmi in besedi — 20.30 Od premiere do premiere — 21.30 Zvočne kaskade — 22.20 Jugoslovanska glasba — 23.15 Popevke.

SREDA, 9. 11.: 4.30 Dobro jutro — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Otroški zbori — 9.40 Aktualni problemi marksizma — 11.03 Po Talijskih poteh — 12.10 Veliki zabavni orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti 12.40 Holandske pihalne godbe — 14.05 Ob izviri ljudske glasbene umetnosti — 14.30 Voščila — 15.45 Spomini in pisma — 18.05 Odskočna deska —

ROMANJE V SAN CANZIAN D'ISONCO — OBISK AKVI-LEJE IN GRADA

v soboto 12. novembra 1977
Cena: za vožnjo 170.— šil.
Prijave do 8. novembra na Dušnopastirski urad v Celovcu. Postaje bodo v Dobri vasi, v Škocijanu, v Celovcu, v Št. Janžu, v Št. Jakobu, v Maločah in na Čajni.

POTOVANJE V IZRAEL

v petek 10. februarja 1978 do 18. februarja 1978.
Prijave sprejema Dom v Tinja do 10. januarja 1978.
Cena: približno 6.950.— šil.

18.30 Utrinki iz svetovne zborovske glasbe — 19.45 Ljubljanski jazz ansambel — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 22.20 S festivalov jazz — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 10. 11.: 4.30 Dobro jutro — 6.20 Rekreacija — 7.30 Iz naših sporedov — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Zgodovinsko mesto oktobrske revolucije — 9.35 Ljudsko izročilo v zborovski glasbi — 10.45 Turistični napotki — 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji — 12.10 Zvoki znanih melodij — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Kaj radi poslušajo — 14.40 Mehurčki — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.45 Jezikovni pogovori — 18.05 Z opernih odrov — 19.00 Radijski dnevnik — 19.56 Ansambel Atij Soss — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Oton Župančič

Veronika Deseniška

tragedija v treh delih (pet dejanj)
OB OBLETNICI PESNIKOVEGA ROJSTVA

v četrtek 8. decembra 1977, ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu.
Na osrednjo prireditve vabi Krščanska kulturna zveza v Celovcu.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na

IZLET NA TOPICO (1649 m)

Zbirališče v nedeljo 13. novembra ob 8. uri v Železni Kapli pred hotelom Obir.
Vodstvo izleta imajo kapelški planinci.

Otož pri Št. Ilju

30. oktobra 1977 je obhajala Ursula Lederer pd. Vrablova mama na Otožu pri Št. Ilju 90. obletnico življenja. Za ves trud ter požrtvovalnost, ki so je bili deležni člani družine in tudi drugi, smo ji ob tej priložnosti prav posebno hvaležni. V znak hvaležnosti naj bi ji bil ta skromen prispevek o njenem delovanju.

Vrablova mama se je rodila 30. oktobra 1887. Izhaja iz od nekdanj zavedne Vanževove družine na Otožu. Pozneje se je preselila z možem Ignacom na Vrablov dom. Skromno in tiho poteka njeno življenje v kraju oziroma družini, ki spada med neomajne stebre naše narodne skupnosti.

Takoj ob izbruhu prve svetovne vojne so morali njeni trije sinovi k vojakom, Ignac in Motej se nista več vrnila. Kljub mukam, ki jih je povzročila vest o smrti dragih sinov, Vrablova mama ni obupala. Štirim hčerkam ter edinemu že preostalemu sinu je bila svetel vzgled za njihovo življenjsko pot.

V času nacizma ter dobi narodno-osvobodilne borbe je bila Vrablova mama mnogim drugim vzgled neustrašnega in zvestega narodnjaka. Nikoli

ni klonila in nikdar ni iskala ugodnosti, ampak je zmeraj sledila poti resnice in pravice ter sejala besede bratstva in medsebojnega razumevanja. Partizani so imeli v Vrablovih zveste zaveznike. Mož Ignac jo je že zgodaj (leta 1957) zapustil, kar je bil drugi boleči udarec na njeni življenjski poti. Nekaj let pozneje pa je ponovna žalostna vest zajela družino in okolico, ko se je mož hčerke Hance smrtno ponesrečil pri obiranju jabolka, ko je padel z drevesa. Vse to so bili hudi udarci, ki sta jih morali hčer ter Vrablova mama potrpežljivo in požrtvovalno prenašati. Muke bolečin ter žalosti pa so predrli žarki upanja v boljše bodočnost. Vrablova mama je imela vedno tudi svoj ideal ter cilj v življenju, vero in ljubezen. Vse to je jubilarika dosegla tudi s tem, da se je posvetila razvoju ter borbi za ohranitev slovenske besede na Koroškem. Draga Vrablova mama, prejmite iskrene čestitke nas vseh, ki vas spoštujemo in cenimo. Poznamo vaš idealizem in vašo ljubezen do naroda. Ob vašem visokem jubileju nas preveva iskrena želja, da bi ostali zdravi in s svojo duhovno vedrino še naprej navduševali nas mlajše.

PETEK, 11. 11.: 4.30 Dobro jutro — 5.30 Jutranja kronika — 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Za pravljicami okoli sveta — 9.30 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 11.03 Znano in priljubljeno — 12.10 Z orkestri in solisti — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe — 13.50 Človek in zdravje — 14.05 Glasbena pravljica — 14.16 Naši umetniki mladim poslušalcem — 14.30 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.45 Naš gost — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Ansambel Borisa Franka — 20.00 Stop paps 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 5. 11.: 15.30 Takrat — 17.00 Otrci za otroke — 17.30 Heidi — 18.30 Daber večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Igra za liste, ki hitro mislijo — 22.10 Mrviti tir — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 6. 11.: 15.20 Mož z velike reke — 17.00 Zivalski leksikon — 17.30 Čebelica Maja — 18.00 Seniorski klub — 18.30 Zagrja z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Kraj zločina — 21.55 Šport — 22.05 Reši se, kdor se more — 22.50 Poročila.

PONEDELJEK, 7. 11.: 9.30 Kaj lahko postanem — 10.30 Takrat — 18.00 Omaruru — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 20.55 Na cestah San Franciscu — 21.40 Poročila.

TOREK, 8. 11.: 9.30 Angleščina — 10.30 Ljubljene bogov — 18.00 Rapi za živali —

DR. IGOR OGRIS

strokovni zdravnik za očesne bolezni, je odprl svojo ordinacijo v Celovcu, Getreidegasse 13 (2. vhod, 1. nadstropje). — Ordinira v torkih, četrkih in petkih od 15. do 18. ure, zasebno pa po dogovoru. Prednaročila po telefonu: zasebno 22 7 14, ordinacija 83 6 41. Bolniške blagajne zasebnih obrtnikov in kmetov.

18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Koroški slikar Cornelius Kollig — 20.15 Kaj sem? — 21.05 Sredozemsko morje — 22.05 Poročila.

SREDA, 9. 11.: 9.00 Rdeči avtobus — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.30 Gospod, vi stojate nadežni — 17.00 Lutkovni film — 18.00 Doktor Doolittle — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Nalog za aretacijo — 21.45 Pogovor o zakonu — 22.10 Politična dokumentacija — 22.55 Poročila.

ČETRTEK, 10. 11.: 9.30 Francoščina — 10.30 Zaprta usta — 18.00 Vabimo k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Ko bi enkrat bil bog — 21.30 Fritz Woltruba — 21.55 Poročila.

PETEK, 11. 11.: 9.30 Ruščina — 10.30 Seniorski klub — 18.00 Dvorno gledališče — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Onedni — 21.00 Argumenti — 21.45 Šport — 21.50 Poslednji z oporišča Kandahar — 23.10 Poročila.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 5. 11.: 16.00 Koncertna ura — 18.00 Stari človek v naši družbi — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Premislek do naša obresti — 19.50 Galerija — 20.15 Oktobrska revolucija — 21.45 Nancy Wilson.

NEDELJA, 6. 11.: 17.15 To je Avstrija — 18.00 Spotlight — 18.30 Sedem grešnikov — 20.00 Bazar plosč — 20.15 Ali spoznate melodijo? — 21.00 Knjižni magazin — 21.45 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 7. 11.: 18.00 Angleščina — 18.30 Umetnost v Afriki — 19.30 Materija in vesolje — 20.00 Štiridesetletnik — 20.50 Sternova ura — 21.35 Čas v sliki — 22.05 Parodišča satira.

TOREK, 8. 11.: 18.00 Kmetijstvo danes — 18.30 Dragoceni odpadki — 19.30 Tako gospodarji transportno podjetje — 20.00 Prizori zakona — 21.30 Čas v sliki — 22.05 Klub 2.

SREDA, 9. 11.: 18.00 Francoščina — 18.30 Nižja Avstrijska — 18.55 Sailor — 20.00 Naj igran leva — 20.50 Mejniki svetovne zgodovine — 21.35 Čas v sliki — 22.10 Kung Fu.

ČETRTEK, 10. 11.: 18.00 Ruščina — 18.30 Knjižni bazar — 20.00 Prizori zakona — 21.35 Čas v sliki — 22.10 Klub 2.

PETEK, 11. 11.: 18.00 Kaj lahko postanem — 18.30 Portret — 19.30 Angleščina — 20.00 Novo v znanosti — 21.00 Novosti iz filmskega sveta — 21.45 Čas v sliki — 22.20 Praznovanje je izpadlo.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založništva in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

LJUBITELJI ŠAHA POZOR

Tudi v letošnjem šolskem letu 1977/78 imajo interesenti možnost igranja, izpopolnjevanja in tekmovanja v šahu. Slovenski fizikturni zvezi je uspelo pridobiti večkratnega državnega prvaka Jurija Delsingerja, ki bo igralce poučeval.

Interesenti naj pridejo ob četrtkih ob 18.30 uri v Dijaški dom SŠD, Tarviser Straže 16, Celovec.

Kulturne diagonale — 21.45 Mozaik kratkega filma: Kantata o rdečem orkestru — 21.55 Dnevnik.

TOREK, 8. 11.: 8.30 Šolske oddaje — 17.15 Potovanje okrog sveta — 17.30 Črna puščica — 17.55 Obzornik — 18.10 „Cmok“ v maju — 18.45 Po slehah napredka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Diagonale — 20.35 Črni kruh — 21.40 Obrazi jazz — 22.10 Dnevnik.

SREDA, 9. 11.: 8.50 Šolske oddaje — 16.35 Košarka Brest : Bosna — 18.20 Obzornik — 18.35 Zakladi britanskega muzeja — 19.00 Ob kitari — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Streljajte na pianista — 21.30 Mehika — 22.15 Dnevnik.

ČETRTEK, 10. 11.: 9.00 Šolske oddaje — 17.25 Čudoviti svet muca Filemona — 17.35 Obzornik — 17.50 Skrivnosti morja — 18.45 Živelo je, živi in bo živel — 19.30 Dnevnik — 20.00 Prijatelji in sosedeje — 20.35 Pogovor o... — 21.25 Miniature: Ciril Škerjanc — 21.45 Dnevnik — 22.00 Zagreb 77.

PETEK, 11. 11.: 8.45 Šolske oddaje — 17.10 Krizev krajem — 17.20 Morda vas zanima: V svetu oblikovanja — 17.55 Obzornik — 18.10 Pevski tabor 77 šentvid pri Stični — 18.45 V kraljestvu zlatoroga — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranje-politični komentar — 20.05 Družinske vezi — 20.55 Razgledi — 21.30 Policijska zgodba — 22.20 Dnevnik.

Tudi september neugoden

Tudi v mesecu septembru je število nočitev na Koroškem v primerjavi z lanskim septembrom nazadovalo. Tokrat je padec nočnin v septembru znašal 7,1 odstotka. Skupno je bilo na Koroškem zabeleženih v septembru 1.082.270 nočitev.

Padec nočnin gre, kot po navadi, na račun izostanka tujih turistov, katerih število nočitev je nazadovalo za 9,2 odstotka, medtem ko se je število nočitev domačih gostov zvišalo za 2,3 odstotka.

V dosedanji poletni sezoni od maja do septembra so na Koroškem zabeležili 12.848.879 nočitev, to je za 750.000 nočitev ali 5,3 odstotka manj kakor lansko leto v istem obdobju.

Vzroki za nazadovanje turizma na Koroškem in v Avstriji so predvsem v tem, da je pritek gostov iz Zvezne republike Nemčije nazadovaje. Da je tudi ZRN v gospodarskih težavah (kakor tudi vse ostale evropske države) je danes realnost. Posledice tega čutimo seveda tudi na lastni koži. Nemško delovno ljudstvo je prisiljeno svoj dopust opraviti v svoji lastni državi, ki je prav tako kakor naša država polna lepote in privlačnosti.